

EDITORIAL

Meitat de legislatura a l'Ajuntament de Moià

Moià arribava a les portes de l'actual legislatura amb una circumstància paradoxal: la flamant capital de comarca del Moianès aconseguia només presentar dues llistes per a optar al govern de l'ajuntament. A part de l'any 1983, mai no s'havia hagut de triar només entre dues candidatures. Aquesta limitació de la pluralitat es podia entendre, en el cas de Moià, perquè l'amenaça del Tribunal de Comptes sobre un total de vint-i-tres regidors havia pesat com una llosa, tant com el deute municipal, que LA TOSCA havia titulat com «un carreró sense sortida». No eren, doncs, els millors estímuls per a esperonar els ciutadans a presentar-se a contribuir a la gestió pública, i més en un context general de desafecció i desconfiança envers la política institucional.

Els resultats van ser contundents: deu regidors per a l'equip d'AraMoià i tres per a la candidatura de CiU. Començava així una legislatura de majoria absoluta i amb una oposició minvada d'efectius. L'ajuntament acabava d'aprovar el Pla d'Adjust 2015-2025, que permetia encarrilar d'una vegada per totes el tema del deute, a condició de no sortir del camí marcat. Durant aquests dos anys, el context econòmic global ha estat de creixement, fet que ha permès alleugerir les condicions econòmiques del refinançament del deute dels ajuntaments.

Com podreu llegir a l'interior de la revista, aquest any caldrà afrontar encara un tema important, pel que fa al deute: la situació de l'empresa municipal MoiàFutur, que havia presentat concurs de creditors. Les condicions marcades en el conveni aprovat preveien tornar el deute de forma exponen-

cial, i els imports a retornar no es podran, molt probablement, assumir ben aviat, com tampoc les expectatives d'ingressos de les tres plantes del pàrquing del solar del CAP.

Encara hi ha temes estructurals no ben resolts: les tres zones industrials de Moià disposen d'una capacitat de creixement molt limitada i, cosa pitjor, d'uns estàndards molt poc competitius en relació a altres polígons industrials. Hi ha industrials que poden i volen invertir, però no troben a Moià les infraestructures que necessiten. Seria molt preocupant que el Moianès i Moià, que ha resistit millor la fase més aguda de la crisi, quedés estancada en un moment de reactivació de les inversions industrials.

Hi ha altres projectes de gran calat que tenen una diagnosi molt més optimista. La necessitat de fer un nova depuradora, el tema que ha causat més crítica social aquests anys, ja disposa del projecte tècnic encarrilat i és probable que pugui inaugurar-se a finals de mandat. Seria, sens dubte, una fita important. També s'està licitant la rehabilitació dels espais per tal que els Mossos d'Esquadra tinguin una seu permanent a Moià. L'incivisme és un altre tema que preocupa i segur que la presència dels Mossos ajudarà a mitigar-lo, i més si s'aprova també una ordenança de civisme que permeti sancionar les conductes incíviques. I encara hi ha més projectes estructurals en curs: aquest estiu hi haurà l'aprovació inicial del nou Pla d'Ordenació Urbanística Municipal, el POUM, i la caserna dels bombers està a punt de fer-se de nou. Moià, doncs, fa temps que té al cap temes de transformació municipal, a part de tornar el deute.

ÍNDEX

Editorial	3
Vida municipal	5
Moià, balanç a mitja legislatura. <i>J. Font</i>	5
Les entitats informen	10
A Contracorrent, per un riu net i viu	10
Deu anys de la Teixonera i el Toll. <i>Toixonera, la geganta</i>	10
Museu de Moià	12
Biblioteca de Moià	16
10 anys fent orquestra: «Ull de Boira». <i>Orq. Collsuspina</i>	17
Cercle Artístic del Moianès	18
Xics Festival, us hi esperem!	20
La Tosca	22
Reconeixement pels 70 anys	22
Moianès	22
Promocionant el Moianès arreu! <i>Consorti del Moianès</i>	22
Espai Hemalosa. <i>J. Canamasas</i>	24
Esculpint una conversa creativa i pausada ... <i>F. Rochel</i>	26
Perfils	29
Xènia Torras, el món de les llavors. <i>D. Prat</i>	29
Indrets	33
Les fonts del Llobregat. <i>D. Fonts</i>	33
De Moià a Sant Jaume de Galícia a peu (2). <i>M. Gutiérrez</i>	34
El pou de glaç i el Molí del Castell de Calders. <i>F. Añaños</i>	37
Miscel·lània	38
Veus del passat. <i>A. Cantó</i>	38
De fora estant	40
Si l'infern existeix, segurament els <i>slums</i> són ... <i>S. Coll</i>	40
Lletres	42
Una dent. <i>M. Baqués</i>	42
Breus	44
Publicacions	45
Moviment demogràfic	47
Necrològiques	48
Dades meteorològiques	50

Fot. Josep Font

VIDA MUNICIPAL

Moià, balanç a mitja legislatura

Josep Font

Ens trobem just a la meitat de legislatura dels ajuntaments. El de Moià és format per tretze regidors, deu d'AraMoià en l'equip de govern i tres que van presentar-se en la llista de CiU, ara PDeCAT, a l'oposició. És bon moment perquè govern i oposició valorin les fites assolides i els principals reptes municipals i comarcals i és per això que LA TOSCA n'ha parlat, d'una banda, amb l'alcalde, Dionís Guiteras, i, de l'altra, amb les regidores Montserrat Girbau, Rosalia Membrive i Maria Tarter.

LA TOSCA estava acostumada, des de fa anys, en parlar de temes municipals amb regidores, regidors i l'alcalde, que les converses sempre tinguessin com a fil conductor i principal protagonista l'Excel·lent, fos quin fos el tema a tractar: el full de càlcul i el control del deute havien monopolitzat les trobades durant més d'una legislatura.

Però aquesta vegada ja no és ben bé així. Tant l'alcalde com l'oposició ja parlen de temes diferents. Dionís Guiteras enceta el primer esbós d'on es troba Moià: «la impressió és que ja tenim endreçades

moltes coses i des de l'equip de govern ja no hem de pensar tant en el curt termini. Tenim l'oportunitat de mirar més enllà: el POUM, la depuradora, els Mossos... No ens podem pas oblidar del deute, però hem avançat la perspectiva.»

El Pla d'Ordenació Urbanística Municipal

L'aprovació inicial del POUM es farà, probablement, en el ple de juliol. Dionís Guiteras confia que l'aprovació serà per unanimitat. «El POUM és una foto de la realitat projectada en el temps. El Moià que pensem per al futur és de poc creixement urbanístic. No hi ha diferències importants, entre els dos grups municipals, respecte a la visió urbanística del poble.» Des de l'oposició, però, expliciten algunes línies vermelles: «Són necessàries les connexions entre els dos sectors de la urbanització de Montví, tant a peu com en vehicle. Els veïns han de tenir la possibilitat d'anar al poble sense passar per la carretera. És, a més, un tema de seguretat», afirmen. L'alcalde, en relació a

El juliol s'aprovarà, probablement, el nou POUM (fot. C.I.C. - Moià)

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Mercè Bigorra, Jaume Clarà, Josep Font, Albert Lozano, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruaiç
 Administració: Eduard Gómez
 Impressió: Winihard Gràfics, Moià
 Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació
 DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 4'5 euros

LA TOSCA és membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal

Edita: ASSOCIACIÓ CULTURAL
MODILIANUM

Amb el suport de Generalitat de Catalunya
 Departament de la Presidència

la connexió de Montví creu que «el sentit comú diu que alguna cosa hem de trobar per a poder connectar les dues parts de la urbanització». Les regidores afirmen que cal regular millor els tres polígons industrials. «En l'avanç del Pla hi havia una zona del Prat, entrant a la dreta, que estava classificada com a zona urbana. És ben bé que faltava treball de camp.» Afegeixen que el tema de les zones industrials no s'ha gestionat prou bé, i esmenten el cas de l'empresa SOSA com a exemple d'aquesta gestió deficient.

Zones industrials

L'empresa SOSA s'ha vist obligada a invertir fora del Moianès per la impossibilitat d'expandir les seves infraestructures a Moià. És un tema sensible, que ha dolgut al govern i a l'oposició, per la forma com en parlen. «Més que ampliar-les, ens trobem que les zones industrials són de tercera regional, estan en unes condicions nefastes», diu l'alcalde. «Ara que els empresaris volen començar a invertir, hem d'assegurar que ho poden fer en les millors condicions, i que no passi més com el cas SOSA, amb tantes traves administrati-

ves, polítiques i socials. Cal solucionar els problemes de manera racional. La pressió social i política ha fet que els tràmits administratius hagin estat més complexos. Nosaltres volíem solucionar un cas que ve de molt lluny. La darrera paraula la té Urbanisme [de la Generalitat de Catalunya] i no l'ajuntament. Si Urbanisme, que és qui té competències, et posa una solució sobre la taula, el més lògic és que la puguis adoptar. No seria gens racional que el Moianès i Moià, que han aguantat la crisi força bé, ara, que comencen a anar bé les coses, doncs resulti que els empresaris se'n vagin per culpa de posar-hi impediments. Calia fer modificacions de planejament urbanístic per a regularitzar una situació que no era del tot regular. La pressió social i política ho han dificultat.»

L'oposició no ho veu igual. «Tota la nova zona del SOSA s'ha de fer ben feta. Cal que els polígons industrials siguin molt nets. El tema del Sot d'Aluies es feia per "cooperació" a l'avanç del Pla exposat al públic i de cop et trobes que passa a "compensació" en la proposta posterior. Per què? Hem d'estar molt atentes, perquè l'Albert ens cola gols.» Es refereixen a l'Albert Clusella, cooperació a l'avanç del Pla exposat al públic i de cop et trobes que passa a "compensació regidor d'Urbanisme. «Nosaltres hauríem fet les inversions d'una altra manera», afegeixen les regidores de l'oposició. «Crèiem que era important posar càmeres de seguretat als polígons. Tenint en compte que tenim Mossos aquí, hauria estat útil tenir les càmeres amb imatges centralitzades. La inversió era només de 30.000 euros i vam pensar que els empresaris després en farien el manteniment. La seguretat és important, amb la de robatoris que hi ha hagut. No ens ho van acceptar», es queixen.

L'any de MoiàFutur

MoiàFutur és el problema principal pendent del deute de l'Ajuntament de

Moià. Com a empresa municipal, MoiàFutur va plantejar concurs de creditors, amb un conveni que van aprovar els creditors i que va ser aprovat per AraMoià i CiU, amb l'abstenció d'Entesa, a l'ajuntament. El conveni preveia dos temes ben importants:

1. L'import i el retorn del deute. Amb un deute total de 2.760.000 euros, els creditors van acceptar que es retornés en deu anys, però amb unes condicions molt especials. Les quotes, del 2014 al 2024, són exponencials. Els quatre primers anys (2014-2017) només es tornava un 1% anual del deute, amb quotes, doncs, de 27.600 euros. Però, és clar, queda per pagar el 96% del deute i a partir de l'any vinent les quotes seran insostenibles.

2. El conveni preveia ampliar els usos del pàrquing i, en concret, que la planta -1 pogués destinar-se a un supermercat i que es poguessin llogar les places de pàrquing.

A més de l'espai del CAP, MoiàFutur també era titular de l'ex-caserna de la Guàrdia Civil, on encara un cartell anuncia la «propera construcció» de pisos socials. La caserna la va construir el Ministeri en un solar de l'ajuntament, que va pagar un 25% dels 650.000 euros pactats amb el Ministeri per fer-se seu l'immoble. No sembla que aquest hagi de ser un problema important i, a llarg termini, sembla plausible que el Ministeri accepti una quitança. Els creditors de MoiàFutur són tres: l'antiga Caixa Catalunya, el Ministeri i el mateix ajuntament. Si ha d'intervenir de nou el jutge, tema probable per la impossibilitat de pagar les quotes pendents, hi ha diferents possibilitats. Però l'ajuntament és el principal interessat que aquest tema no se li escapi de les mans. En primer lloc, perquè és un dels principals creditors. En segon, perquè és qui podria perdre el patrimoni si no anés bé i, en tercer lloc, cal tenir-ho molt en compte, perquè amb el mecanisme de pagament a

proveïdors que va posar en funcionament l'Estat, l'Ajuntament de Moià va assumir el deute de MoiàFutur a l'empresa Garrofer Roca, per un import de 2.400.000 euros.

Les valoracions que d'aquest tema en fan alcalde i oposició no difereixen gaire. «El 2018 comencen a caure les castanyes grosses», diu l'alcalde. «Vam guanyar temps per veure si les perspectives econòmiques canviaven, i no han canviat tant. Ara tocarà prendre una decisió. Si aquest any no ens en sortim, ens veurem abocats a un altre concurs de creditors. Cada vegada ens queda menys temps per a trobar les solucions del conveni de creditors. És un tema que tramitem aviat», rebla Dionís Guiteras.

Des de l'oposició fan valer un altre registre per explicar-ho, tot i que tenen memoritzades perfectament les xifres del deute: «En Dionís sempre compra temps, i MoiàFutur està a punt d'explotar, ara. L'ajuntament seria qui hi tindria més a perdre, si les coses no anessin bé.»

Consell Comarcal i Consorci

«La decisió de tots els alcaldes és mantenir tant el Consorci com el Consell

L'alcalde, Dionís Guiteras (AraMoià)
(fot. J. Font)

R. Membrive, M. Tarter i M. Girbau (PDeCAT)
(fot. J. Font)

Comarcal», afirma l'alcalde i president del Consell Comarcal del Moianès. «Hi ha ajuts als quals pot accedir el Consell i no el Consorci, i a l'inrevés. Així que és útil mantenir-ho.» L'alcalde explica que en el 2016 les persones que treballen al Consorci van haver d'engegar el segon organisme sense personal, ni secretari, ni interventor, i, per tant, van haver d'assumir un nivell de sacrifici molt elevat. Ara el Consell Comarcal ja disposa de tresorer, de secretari i d'interventor. Disposa de pressupost i pot, per tant, assumir les competències que li corresponen com a Consell i aquelles competències que són útils al territori. «Amb la llei del LRSAL no es podria pas fer un nou Consorci, però podem mantenir el que tenim. Si un dia volem mancomunar serveis de recollida d'escombraries o la gestió d'animals, ho podem fer amb el Consorci. En això hi estem d'acord tots», diu Dionís Guiteras.

Les regidores Girbau, Membrive i Tarter enumeren com de lenta i difícil és la provisió de personal al Consell Comarcal. De les funcions del Consell en temes de territori, serveis a les persones i promoció econòmica i turisme, detallen que el Consorci executarà aquestes darreres. Què hi ha pendent? El posicionament de l'Ajuntament de Moià, diuen. Cal una trobada política entre el PDeCAT i AraMoià per a valorar com es cedeix l'espai de Can Carner al Consell Comarcal. Ara com ara tenen una cessió gratuïta. «Aquesta cessió s'ha de formalitzar. Que coincideixi que l'alcalde és el president del Consell Comarcal no sempre és bo. Nosaltres tenim una proposta, i en volem parlar amb el Dionís.» Comenten que el Moianès és una comarca peculiar, integrada per nou municipis molt petits i Moià que, en canvi, supera els 5.000 habitants. Té una normativa diferent. «Quan comences a pensar a mancomunar serveis, tot funciona si no hi inclou Moià. Moià distorsiona els pressupostos. Quan penses en un servei,

que hi sigui Moià o no, fa canviar el procediment administratiu de licitació, tot.» El Consell Comarcal gestionarà els serveis de menjador escolar per a la resta de municipis del Moianès, però no de Moià, de moment.

Depuradora

L'alcalde té agendada una reunió amb els tretze regidors municipals. Els plecs administratius estan fets. Els plecs tècnics estaran elaborats a l'estiu. La voluntat és licitar l'obra a inicis de setembre. La depuradora nova estarà emplaçada al mateix lloc que l'actual. Hi haurà dues línies de depuració. La depuradora actual es mantindrà fins que la nova funcioni a ple rendiment. Està previst inaugurar la nova depuradora a finals del 2018. Des de l'oposició comenten, només, que no els ha estat possible accedir a l'informe de l'Agència Catalana de l'Aigua sobre la contaminació de la riera de la Tosca. L'alcalde els diu, comenten les regidores, que l'ACA va elaborar un document de treball i no pas un informe, i els documents de treball no s'han pas de compartir.

Habitatge social

És un tema en què les regidores del PDeCAT es mostren molt actives: descriuen que al carrer Miquel Martí i Pol hi ha dos blocs de propietat municipal, amb vuit pisos per bloc. L'ajuntament també és titular de dos pisos al carrer de Castellterçol, davant la benzinera, a més de la caseta a l'accés sud del parc municipal. L'oposició afirma que la majoria de pisos estan tancats. Proposen rehabilitar algun pis i que es puguin utilitzar per als joves i com a habitatge social. Caldria oferir lloguers econòmics per als joves. Creuen que el govern més aviat es decantaria per vendre els immobles del carrer Martí i Pol.

L'alcalde especifica que l'ajuntament «està regulant la situació administrativa d'aquells que estan ocupats. Aquells que

no estan ocupats els volem condicionar mitjançant subvencions». Aquests habitatges es van llogar amb contractes de fa cinquanta anys, sense que s'hagi vetllat com tocava. En alguns hi viuen ara néts o nebots dels primers llogaters. Les instal·lacions de llum i aigua no estan actualitzades. «Ens estem plantejant què fem amb aquests habitatges.» Pel que fa als pisos del carrer Castellterçol, afirma Guiteras, «són els pisos que fem servir en el cas de les emergències socials».

Impost sobre Béns Immobles

L'oposició ha proposat de revisar a la baixa el cadastre, aprofitant que hi havia una revisió d'ofici des de Madrid. Amb aquesta revisió és probable, a més, que augmentin els ingressos perquè es detectin i regularitzin noves instal·lacions no declarades, com ha passat en molts municipis, i que podria compensar la disminució d'ingressos de l'IBI, afirmen les regidores del PDeCAT. «Si es disminueix el valor cadastral, els ciutadans de Moià en surten beneficiats també amb altres impostos que no són municipals, com el de transmissions patrimonials, ja que la base de l'impost baixa. Dues vegades ho hem demanat, i se'ns ha denegat.»

Dionís Guiteras és crític amb aquesta proposta de l'oposició. En aquest punt hi ha diferències de criteri. «Estem en un pla d'ajust que diu que no podem renunciar a cap mena d'ingrés. L'Ajuntament de Vic ho va modificar i ara té una recaptació d'un milió menys d'euros. Ja ens agrada, però el Pla d'Ajust s'acaba el 2025.» Quan s'acabi aquest mandat el deute acumulat haurà baixat fins a un 100% del pressupost i potser serà el moment de plantejar-se alleugerir impostos.

«L'IBI és una eina de l'oposició per a treure pit. Si són responsables, com els agrada mostrar fent-se fotografies amb els responsables del govern, s'haurien d'adonar que generar falses expectati-

ves no és raonable: ja s'havia fet abans, a Moià, de generar expectatives falses, i mira com va acabar», rebla.

Les Faixes, continuïtat i acabament de projectes

Des de l'oposició declaren: «Què hauríem fet diferent, aquests dos anys? Les Faixes. Tenim un posicionament clar. Nosaltres volíem tirar endavant el Casal, volem el Casal. Potser ens poden dir nostàlgiques, però és que el tema de Les Faixes, a més, no s'ha gestionat bé. A part que nosaltres hauríem pogut destinar la subvenció a un altre tema, la gestió no és encara del tot clara. Totes les entitats del poble, totes sense excepció, han de poder accedir en les mateixes condicions a Les Faixes. A segons qui se li demanen diners per a utilitzar-ho i a altres no. No podem tenir ciutadans de primera i de segona.»

Dionís Guiteras es manté en el que ha dit sempre: quan s'aprovi el POUM, el Casal passarà a titularitat municipal. No és moment de falses expectatives.

L'alcalde havia anunciat a inicis de mandat que era la darrera legislatura a què es presentava. Li ho tornem a demanar, però la seva resposta no és tan taxativa: «Hauríem d'aconseguir que trobés relleu. En aquests dos mandats m'han personificat molt. Essent un equip, jo he estat molt visible.»

En aquesta legislatura s'hauran dut a terme objectius tan importants com la posada en marxa del Consell Comarcal, la presència dels Mossos a Moià, la nova depuradora, una nova caserna dels bombers, l'aprovació del POUM i el Pla de Mobilitat. «Em sembla que podem estar contents d'aquesta legislatura.» I afegeix: «Hem demostrat que som bons gestors i rigorosos. També ens agradaria poder demostrar que som bons planificant, en imaginar i portar a terme un Moià diferent, i per això espero que el nostre equip tingui continuïtat.»

LES ENTITATS INFORMEN

A Contracorrent, per un riu net i viu

El diumenge 7 de maig al migdia una seixantena de persones convocades per la plataforma ecologista A Contracorrent es van concentrar a Moià per reivindicar una solució per als problemes de contaminació que arrossega el riu Calders des de fa anys. La marxa, que va sortir de Navarres el dissabte al matí i va unir els municipis de Calders, Monistrol i Moià, posava punt final a la campanya per a donar a conèixer la situació de la conca del riu i proposar algunes solucions per a millorar la qualitat de l'aigua i de l'ecosistema.

Durant la marxa es van poder recórrer espais on habitualment es troben elevades concentracions d'escuma, com els Gorgs Blaus a Monistrol de Calders, el Molí d'en Brotons en terme de Castellciró, ja a Moià, la sortida d'aigües de la depuradora a la riera de la Tosca. Un cop la marxa va arribar al nucli urbà de Moià es va llegir el manifest on es reivindica novament la necessitat d'elaborar un pla director ambiciós per a la conca del riu, activar una moratòria d'abocaments industrials, fer una diagnosi i un mapeig sistematitzat

de tots els punts d'abocaments, així com regular i adaptar les ordenances municipals d'abocaments al cabal i les capacitats reals de la conca. Durant l'acte final de la marxa també es va valorar positivament l'adhesió de l'Ajuntament de Moià al manifest, però es va reclamar que aquesta voluntat «vagi més enllà del postuereig polític» i que «s'iniciï una campanya per a desplegar polítiques efectives de cara a solucionar d'una vegada la problemàtica».

La conca del riu Calders pateix des de fa molts anys una forta problemàtica ecològica per les reiterades i periòdiques elevades concentracions d'amoni, nitrats, detergents i tensioactius que provoquen l'aparició d'escumes al llarg del curs del riu. Aquesta problemàtica té origen en les limitacions i insuficiències de la depuradora de Moià per a tractar totes les aigües industrials que hi arriben, però no és, ni de bon tros, l'única font del problema, ja que al llarg de la conca del riu s'hi produeixen nombrosos acabaments que en forma de purins, aigües grises o residus urbans i industrials arriben fins al curs fluvial.

Deu anys de la Teixonera i el Toll

Teixonera, la geganta prehistòrica de Moià

Hola, sóc la Teixonera i avui fa deu anys, el 22 d'abril del 2007, vàrem sortir de les coves del Toll en Toll i jo mateixa. Érem els nous gegants que arribàvem per rellevar el Ferran i la Isabel que portaven ja moltes cercaviles i ballades a l'esquena.

Ens han vingut a cercar de bon matí, no entenc res, i ens han tancat a la casa de la vila. He començat a sentir gent a fora. Què deuen preparar aquests geganters? Si no són encara ni les vuit del matí! Llavors he sentit el primer coet: «Sssssssssssssss... pum!» Cada vegada se sentia més gent a fora. ¿? Llavors hi ha hagut el segon i el tercer coet i s'han obert les portes. A fora hi havia una gentada i els grallers han començat a tocar-ne una de les seves. Els portadors ens han agafat, amb cura, i hem encarat el carrer del Forn avall. Semblava que ens empaïessin!

On ens porten? Passem per la Residència, per davant de l'escola pública i arribem a la rotonda on hi ha el dolmen. Quina gràcia! Ens aturem a fer-nos una

foto al costat d'un monument de l'època que represento! Bona pensada!

Seguim cap a la zona industrial i agafem el camí del Prat. Són una bona colla de portadors, fins i tot n'hi ha alguns que no són d'aquí i em fa una certa vergonya: és que amb els de sempre hi estic més acostumada. Però no els faré cap mala passada! Esquivem la casa del Prat i passem prop del Clapers abans de travessar el riu. És el gran moment, tothom pendent i patint, però ho fan molt bé i no tenim cap entrebanc. Enfilem cap a les Closanes i fem una paradeta per reposar una mica abans d'arribar-hi. Comencem a intuir que ens porten a les coves del Toll, quins records!

Hem fet tot el camí sense música, però abans d'arribar a l'aparcament els grallers tornen a engrescar-nos amb les seves notes. Travessem un altre riu, atents!, i passem pel costat de les cabanes abans d'arribar a la boca de la surgència, on ens deixen descansar. Les gralles descansen, però els tabals i les caixes en volen més i ens distreuen amb alguna batucada. Hi

La marxa en favor del riu Calders, al Molí d'en Brotons (fot. A Contracorrent)

Celebració dels deu anys a la plaça Major (fot. Geganters de Moià)

ha coca i xocolata per a recuperar forces i han preparat uns tallers prehistòrics (de la nostra època) per a entretenir als nanos que ens han acompanyat i alguns dels que han vingut directament.

Cap a migdia ens tornen al remolc a descansar i, pel que he sentit, la cosa no acaba pas aquí. Què voldran fer aquesta tarda?

Quan ens treuen de nou del remolc som als cirerers i ens entren al parc. La plantada és on es ballen les sardanes, al costat de l'estanyol. Veig que arriben els gegants de l'Espluga de Francolí i els de Serinyà. També els capgrossos de Capellades. Tots som prehistòrics! És la primera trobada de gegants prehistòrics de Catalunya!

Museu de Moià

Revista Experiències

El número de maig de la revista *Experiències* ha publicat un extens reportatge sobre el Geoparc Unesco de la Catalunya Central, del qual el Museu de Moià i el Parc Prehistòric de les Coves del Toll són centres d'interpretació des de la seva fundació.

L'article està destinat al públic turístic i sobretot familiar; per això disseny i continguts s'expressen de manera lúdica i molt pedagògica, obrint la curiositat del lector a venir al nostre territori a conèixer-lo de primera mà.

Visita d'agents de Turisme

El dimecres 10 de maig una vintena d'agents de viatges van visitar el Parc Prehistòric de les Coves del Toll, on van ser atesos per la directora-gerent de l'equipament, Marta Fàbrega. Aquesta visita formava part d'un *Fam Trip* pel Moianès, de la qual s'informa en l'article del Consorci del Moianès.

Jo no vinc gaire sovint al parc. Per la Festa de l'Arbre Fruiter i per les havanes sempre hi porten el Ferran i la Isabel, i ja m'està bé!, que durant aquells dies jo surto moltes vegades.

La cercavila no és gaire llarga, però anem tan ben acompanyats! Acabem a la plaça Major i després treuen un pastís d'aniversari gegant (no podria ser d'altra manera!). Tornen a repartir coca, es donen records commemoratius a les colles participants i fins i tot l'alcalde ens dirigeix unes paraules.

Jo estic morta!, ens tornen al remolc i totes les colles mengen, al pati de Can Carner, un pa amb tomàquet per cloure la festa. Ha estat una celebració inoblidable!

La consellera de Governació, al Toll

El mateix dia 10 de maig, Meritxell Borràs, consellera de Governació, Administracions Públiques i Habitatge de la Generalitat de Catalunya també va visitar Moià i el Parc Prehistòric de les Coves del Toll. Rebuda per l'alcalde, Dionís Guiteras, i diversos regidors, pels volts de la una del migdia va signar el llibre d'honor i seguidament el seguici va visitar la Cova del Toll.

A la consellera l'acompanyaven Montserrat Mundi, directora general d'Administració Local; Ivet Castaño, directora dels Serveis Territorials de Governació, Administracions Locals i Habitatge a la Catalunya Central; Pep Mas, responsable de l'Oficina de la Delegació de la Generalitat a la Catalunya Central, i Eduard Sánchez, conseller de Patrimoni del Consell Comarcal del Moianès. La consellera en la seva estada al Moianès també va visitar Sant Quirze Safaja, Castellterçol, Calders i Mo-nistrol de Calders.

Visita de la consellera de Governació, Meritxell Borràs (fot. Museu de Moià)

«Divendres» des del Toll

El dilluns 15 de maig el programa «Divendres», de TV3, es va fer en directe des del Parc Prehistòric de les Coves del Toll. Foren quaranta-cinc minuts en directe, que es poden tornar a visualitzar des de TV3 a la carta. Espartac Peran va començar la visita des de l'interior del riu subterrani actiu de la cova del Toll, on va trobar la directora-gerent del Museu de Moià, Marta Fàbrega, i tots dos van anar resseguint els punts més singulars d'aquest espectacular patrimoni natural i arqueològic

fins a l'exterior, on van continuar la visita pel Mercat Escolar de la Prehistòria, on nens i nenes de sisè de l'Escola Pia de Moià aprenien a viure com uns prehistòrics de la mà del personal del Museu de Moià Cristina Casinos, Ignasi Morgades i Laia Serrano.

XVI Mercat Escolar de la Prehistòria

Ja són setze anys que el Museu de Moià organitza durant la setmana de maig més pròxima al Dia Internacional dels Museus (18 de maig) el Mercat Escolar

El programa «Divendres», en directe des de les Coves del Toll (fot. Museu de Moià)

de la Prehistòria. Són prop de 20.000 escolars que ja han gaudit de l'activitat lúdico-didàctica des del seu inici, en el 2002. Enguany han estat 1.238 escolars i 91 mestres de 24 escoles de la província de Barcelona i una de Sant Joan de les Abadesses els que hi han participat. Els alumnes se submergeixen directament en la prehistòria i la viuen des de l'experiència en primera persona, ja que entren directament en el poblat que tenim reproduït al pàrquing de les Coves del Toll per a realitzar deu activitats monitoritzades relacionades amb l'arqueologia i la prehistòria. Comencem amb una breu explicació de la jornada per a, seguidament, transformar-los en prehistòrics amb unes pintures facials amb pigments naturals; segueixen amb una explicació sobre l'evolució humana, quins homínids ens han precedit des de l'australopitecus Lucy fins a nosaltres, quines eines tenien, com vivien i quin avenços tecnològics anava fent cada homínid més evolucionat. Continuem amb el taller d'encesa de foc amb arc, i després pintures rupestres, on entre altres elements els nois i noies representen els animals que llavors es caçaven, per a continuació anar a caçar amb arc i amb propulsor. Petita parada de repòs per

a fer un petit mos de menjar prehistòric que s'hauran preparat. I, per acabar els tallers, construeixen un «bronzidor», instrument musical amb més de 35.000 anys d'antiguitat que s'emportaran a casa.

L'activitat es complementa amb la visita guiada a la Cova del Toll i a l'entorn exterior del Parc Prehistòric. Un bon dinar al mateix Parc Prehistòric o al parc de Moià complementa la jornada, abans d'agafar l'autobús i tornar cap a l'escola, amb un munt d'emocions i experiències per explicar a casa, i convèncer a la família de tornar a visitar Moià.

Exposicions temporals

Del 14 de juny al 2 de juliol, al Museu de Moià es pot veure l'exposició produïda per la Diputació de Barcelona *El tabac al descobert*, que arriba a Moià després d'un treball conjunt del Museu i l'Àrea de Consum i Sanitat de l'Ajuntament de Moià. La visita és gratuïta per a tots els públics, i sobretot molt recomanable per a adolescents.

Del 8 de juliol a l'11 de setembre l'artista de Campdevàrol Evelí Adam Orriols presentarà *Naturalesa i paisatge*, mostra de pintures i escultures fetes amb elements de la natura.

Espartac Peran amb nois i noies participants en el Mercat de la Prehistòria (fot. Museu de Moià)

Celebració de la Diada de Sant Jordi 2017 al Respir. DIPUTACIÓ DE BARCELONA.

El servei Respir de la Diputació de Barcelona: un respir per a les famílies cuidadores

Redacció.

El Servei Residencial d'Estades Temporals i Respir de la Diputació de Barcelona, situat al Recinte Mundet de la ciutat comtal, és un programa d'atenció residencial temporal per a persones amb un determinat grau de dependència per raons d'edat o discapacitat intel·lectual.

El servei té la finalitat de millorar la qualitat de vida dels cuidadors, proporcionant-los un temps de descans i donant resposta a determinades situacions familiars imprevistes, i beneficiar també les persones ingressades, que reben atenció personalitzada per part de professionals especialitzats.

Poden sol·licitar aquestes places aquelles famílies residents a la província de Barcelona que tinguin al seu càrrec persones amb dependència majors de 65 anys o persones amb discapacitat intel·lectual, d'entre 6 i 65 anys. Per fer-ho, s'han d'adreçar als serveis socials bàsics del seu ajuntament, que valoraran la conveniència de sol·licitar l'ingrés,

Usuaris del Respir a les instal·lacions del Recinte Mundet de Barcelona. DIPUTACIÓ DE BARCELONA.

i tramitaran la sol·licitud. Pel que fa al preu de l'estada, el servei Respir es regeix per un sistema de copagament, en el qual la quota a abonar es determina en funció de la capacitat econòmica de la persona atesa. Per a les persones amb discapacitat intel·lectual menors de 18 anys el servei és gratuït.

Servei d'Atenció d'Urgències a la Vellesa

Hi ha situacions d'urgència social que requereixen d'una actuació immediata. El Servei d'Atenció d'Urgències a la Vellesa (SAUV) –ubicat també al centre per a gent gran del Recinte Mundet– té com a finalitat acollir, des del Respir, de forma temporal, les persones grans que es troben en una situació d'abandonament o indefensió per manca de domicili o bé per impossibilitat de viure-hi.

Durant l'estada d'aquestes persones al centre residencial, des del municipi d'origen els serveis socials hauran de fer la recerca del recurs definitiu.

El Respir en xifres

El 2016 han passat pel Respir **3.300** usuaris.

El programa disposa de **190** places per a persones grans, **36** per a urgències a la vellesa i **27** per a persones amb discapacitat intel·lectual.

Un **97%** de les persones amb discapacitat intel·lectual i un **95%** de les persones grans valoren positivament el servei.

Un **93%** de les persones amb discapacitat intel·lectual i un **92%** de les persones grans desitjarien sol·licitar una nova estada.

Biblioteca de Moià

Del 10 d'abril al 2 de maig es va poder veure l'exposició *La biblioteca al laberint*, que té com a inspiració el conte *La biblioteca de Babel* de Jorge Luis Borges i és una proposta visual i literària a càrrec de Martí Ribas, produïda per la Diputació de Barcelona.

El divendres 21 d'abril, amb motiu de la Diada de Sant Jordi, els alumnes de totes les escoles van omplir les places de lectures amb l'activitat «Llegim al carrer». Aquesta edició va homenatjar *La disputa de l'ase*, de la qual es commemora el sisè centenari i és la més famosa de les obres de l'escriptor mallorquí fra Anselm Turmeda. També dins els actes de Sant Jordi, a la Tarda de Tallers es van fer un drac i unes roses amb paper.

El dissabte 22 d'abril, presentació del conte *La Nàdia ja no s'amaga les llàgrimes*, a càrrec de la seva autora, Imma Llonch, juntament amb la il·lustradora Helena Portella i Dani Tomàs. Finalitzada la presentació, es va oferir a tothom coca amb xocolata al parc.

Els alumnes de Sensibilització Musical de l'Escola de Música de l'Escola Pia van oferir a la sala infantil de la biblioteca el conte musicat *L'amiga d'en Bernat*, de Giannina Aztarian, seguit d'un taller relacionat amb la història del conte.

La tertúlia literària del mes d'abril, a

càrrec de Marian Baqués, va girar al voltant de la novel·la *L'edifici laqubian* de l'escriptor egipci Alaa Al Aswani. Com sempre, si us agrada llegir i voleu compartir lectures podeu venir al Club de Lectura de la biblioteca, obert a tothom.

En la primera xerrada del Cicle de Primavera del Cercle Artístic, Josep M. Massegú va parlar del tàndem Ramon Casas-Santiago Rusiñol en el modernisme català.

El mes de maig va començar amb l'exposició sobre el riu Calders que ha elaborat el col·lectiu «A Contracorrent, per un riu net i viu». Tot seguit, la biblioteca es va sumar a la XVI edició del Mercat Escolar de la Prehistòria a les Coves del Toll i va exhibir l'expo-

sició *Museu-Parc Prehistòric de les Coves del Toll*.

El divendres 12 de maig, Roger González, aficionat a la literatura fantàstica, va oferir la xerrada *Tolkien i el seu llegat*.

Durant aquest mes s'ha presentat el segon Laboratori de Lectura. En aquesta ocasió es donava a conèixer un personatge, Pomelo, un elefant elefantàstic, creació de l'escriptora Ramona Badescu.

A partir del 15 de maig i fins a finals de juny comença la campanya «No perdís el tren». Si us emporteu una guia o revista de viatges, entreu en el sorteig de cinc bitllets d'Interrail, gentilesa de Renfe.

Presentació del nou llibre d'Imma Llonch

10 anys fent orquestra: «Ull de Boira»

Equip de comunicació de l'Orquestra de Collsuspina

Enguany l'Orquestra de Collsuspina, per celebrar la desena edició dels concerts d'estiu, està preparant una obra molt especial: es tracta d'una composició musical per a orquestra, cor i solistes basada en una novel·la juvenil escrita per Ricardo Gómez (*Ojo de Nube*, Ed. Edebé), que narra la història d'un guerrer indi de la tribu dels Crow que neix cec.

Ull de Boira és el títol de l'obra i ha estat composta, lletra i música, en col·laboració amb membres de la mateixa orquestra. El director ha demanat disposar d'un gran cor per a acompanyar aquesta vivència musical. La Junta de l'Orquestra està fent difusió per aconseguir aquest nombrós grup de cantaires. Si us hi voleu apuntar o si teniu preguntes sobre el projecte, no dubteu a trucar-nos als telèfons 687 846 031 (Pia) o 669 255 918 (Mariana).

L'Orquestra de Collsuspina és un projecte participatiu on persones d'edats diferents i amb una formació musical diversa es reuneixen i s'organitzen durant una setmana intensiva d'assajos, amb la

finalitat de fer un concert de música als pobles de Collsuspina i Moià.

L'origen de l'Orquestra de Collsuspina cal cercar-lo a l'estiu de l'any 2008, quan un grup de collsuspincens que aleshores estudiaven música van fer un concert per al poble, a l'ermita de Sant Cugat de Gavadons. L'èxit del concert i les ganes de fer música els van portar a organitzar, l'estiu següent, una setmana d'assajos que havien de culminar amb uns concerts.

L'esperit col·laboratiu està dins l'ADN de l'orquestra, on tothom té cabuda: els més grans o més formats ajuden els més petits o iniciats. Les partitures s'adapten als instruments i al grau de formació dels músics. El repertori és format per la música que els agrada, ja sigui clàssica o moderna. Tothom aprèn i experimenta amb tothom, i es creen vincles i relacions humanes gaudint de la música. En l'última edició, l'any 2016, hi van participar uns vuitanta-cinc músics de totes les edats provinents de diversos pobles del Moianès i voltants.

Orquestra de Collsuspina

Els músics de l'Orquestra de Collsuspina sempre han tingut vocació d'impli-car-se en els actes culturals i festius del territori. Així, n'hi ha que han actuat en la Festa de l'Arbre Fruiter o en la jornada de portes obertes de l'Hospital-Residència; d'altres formen part de la Banda Àuria de la Cabra d'Or des de l'inici o de la Som-hi de CaraBand, que van actuar en els

darrers Tres Tombs de Moià. Algunes ini-ciatives musicals com la del Curs d'Estiu de Música a Moià (CEMM), que enguany celebra la 6a edició, han sorgit a l'empara de l'Orquestra de Collsuspina. Els infants aprenen i juguen amb la música durant les setmanes del mes de juliol i els diven-dres surten a la plaça del poble a tocar el que han après «fent orquestra».

Cercle Artístic del Moianès

Els quatre primers mesos de l'any el Cercle Artístic del Moianès ha continuat les activitats iniciades a la tardor (clas-ses de dibuix per a infants i joves el dis-sabte, de dibuix i pintura per a adults el dimarts, i de dibuix per a infants i joves el dijous al Casal de Calders). A més de les activitats ordinàries, s'han realitzat les següents. (Per a més informació, us con-videm a consultar el nostre blog: <http://cercleartisticdelmoianes.blogspot.com.es/>.)

21 de gener, sortida a Sitges

Un grup de vint socis i simpatitzants vam sortir de Moià cap a Sitges per visitar l'exposició de Ramon Casas, amb motiu del 150è aniversari del seu naixement. Vam poder gaudir d'una gran exposició de nombroses obres del pintor català, així com de l'exposició permanent del Cau Ferrat de Santiago Rusiñol.

18 de febrer, visita a l'estudi d'Agustí Penedès

Pintor de gran reconeixement i trajec-tòria originari de Manel (València) i traslla-dat a Catalunya a vint anys. Des de 1966 s'interessa per l'art després de treballar en l'àmbit industrial i des de 1976 s'hi de-dica professionalment. És autor de grans pintures, dibuixos i escultures, entre altres gèneres. En la visita vam poder veure les

últimes obres i captar l'encant del lloc on s'inspira aquest artista d'obres de gran format.

Cicle d'hivern a la biblioteca

Els dies 27 de gener, 24 de febrer i 31 de març vam organitzar a la Biblioteca de Moià el cicle de conferències d'hivern, amb la col·laboració d'Enrique Villalonga, director de cinema eivissenc. Van consis-tir en tres sessions de projeccions sobre el procés creatiu que s'emmarquen al vol-tant del projecte Aiguallums. La primera va comptar amb la presència de l'Enrique, el qual ens va presentar el projecte i en acabar vam poder comentar amb ell els diferents documentals. Les projeccions van ser, aquell mateix dia, la de Julio Bau-za (pintura), Mariano Torres (música) i el Taller de Pintura Creativa Colores; en la segona sessió, la d'Enric Riera (pintura), Diego Picabea (escultura) i Daniela Cugli-andolo (cinema), i, finalment, la d'Adrián Cardona (pintura), Julio Herranz (poesia) i Joan Murenu (cantautor). En aquestes dues darreres sessions vam realitzar con-nexió via videoconferència amb l'Enrique, que va introduir i concloure les sessions. En la clausura del cicle vam connectar també amb Julio Herranz, el qual va re-citar-nos un parell de poesies mentre des de la biblioteca també en vam recitar un parell.

Concurs de Dibuix de Setmana Santa

Aquest concurs, en el qual poden par-ticipar tots els nens i nenes del Moianès, té un caràcter itinerant. Aquest any vam ser acollits a l'Estany i vam tenir una par-ticipació de noranta-tres dibuixos. Gua-nyadors: categoria A (5 a 6 anys): 1r Quim Giménez, 2n Ainhoa Morales, 3r Noa Fà-bregas; categoria B (7 a 8 anys): 1r Issa Doucoure, 2n Gil Ferrer, 3r Gemma Vila-drich; categoria C (9 a 11 anys): 1r Judith Aparicio, 2n Joan Homs, 3r Marina Garo-lera; categoria D (12 a 14 anys): 1r Bernat Estrella.

28 d'abril, primera conferència del cicle de primavera

Ha anat a càrrec del pintor Josep Maria Massegú, que ens va delectar a la biblioteca parlant de «La importància del tàndem Ramon Casas (1866-1932) i San-tiago Rusiñol (1861-1931) per al moder-nisme català».

Sortida a Sitges
(fot. Cercle Artístic del Moianès)

SOPA DE LLETRES

Elvira Permanyer

A	G	H	T	K	B	S	C	Z	I	P	Y	F	Y
I	J	N	N	Z	D	A	L	L	A	L	S	A	U
X	L	S	A	B	L	Y	I	R	D	T	A	N	T
A	R	N	L	L	G	R	A	T	E	I	R	G	R
D	W	K	O	A	A	E	N	P	N	J	I	A	G
E	T	L	V	U	M	R	O	U	T	E	T	B	F
L	L	P	C	S	E	L	L	E	P	R	A	L	D
L	B	w	L	T	C	Ç	K	P	U	A	P	K	S
Q	X	O	G	S	V	X	P	U	N	T	O	N	A
C	Z	L	E	I	X	R	A	M	K	G	A	F	N
G	M	A	I	A	R	O	I	T	I	P	M	A	R
K	S	P	O	Q	H	U	P	N	S	C	T	V	G
P	E	R	P	A	L	S	R	I	L	E	R	V	R
M	L	E	Y	V	A	L	A	A	H	I	E	O	A

Eines per a treballar la terra i segar

Busqueu el nom de dotze eines que serveixen per a treballar la terra o per a segar. Podeu trobar els noms a la pàgina 50.

Xics Festival, us hi esperem!

L'equip de Xics Festival

El Xics Festival neix com un programa d'entreteniment adreçat a la quitxalla de 0 a 12 anys, amb una interessant barreja d'espectacles i didàctica infantil. L'1 de juliol del 2017 arribarem al Moianès amb el millor de la cultura pensada per als més petits.

El festival sorgeix de les inquietuds d'un grup de mares: Adriana Vall, Núria Clavell i Daniela de Mello, que ideen un dia d'activitats només per a la quitxalla on els xics siguin els autèntics protagonistes i puguin gaudir de música, teatre, circ i altres activitats per a ells, envoltats de la seva família i amics. També s'hi ha incorporat una persona per a gestionar les comunicacions, creant la web i dinamitzant les xarxes socials; es tracta de Víctor León. El festival s'organitza

i coordina des d'una associació sense ànim de lucre i de forma totalment voluntària: l'associació catalana de monitors del lleure Mou-te, que ja havia estat activa organitzant i coordinant diferents activitats infantils, i ara es recupera per a dur a terme aquest projecte.

Xics Festival oferirà concerts i tallers, així com diferents espectacles i activitats infantils durant tot un dia agrupant un bon recull del bo i millor de les propostes del nostre país. Música, teatre, tallers infantils, circ, pintura, i molt més..., tot amb un missatge comú, la música i l'art i la seva universalitat perquè gaudeixin en igual mesura petits i grans. Una bona dosi d'optimisme i energia en un festival singular i únic al nostre país per i de la quitxalla. Hi haurà grups de gran qualitat i renom entre

els nens, com són Reggae per Xics o El Pot Petit, que avui dia compten amb un gran nombre de seguidors arreu del país. També hi col·laboraran mestres de ball de la nostra comarca que no van dubtar a implicar-s'hi quan els vam proposar formar part del Xics, els enèrgics i entranyables Verònica Merino i Marc Codony.

El 19 de maig es va fer la roda de premsa de presentació del festival, a càrrec del nostre padrí Marc Parrot, del qual no calen gaires presentacions i a qui agraïm el seu extens currículum de cançons fetes per a la quitxalla. La presentació va ser un èxit i se n'ha fet difusió en diversos mitjans, com ara Canal Taronja TV, *La Vanguardia*, *Regió7*, *El Punt Avui*, *Nació Manresa* o *Vilaweb*. També a finals de maig se'n començarà a fer

difusió a través de diferents emissores de ràdio. Aquesta última setmana de maig ja hem estrenat la nostra web, que comptarà amb tota la informació necessària sobre el festival: programa, activitats, localització, col·laboradors, entrades, etc., i on s'aniran publicant de mica en mica moltes sorpreses. Aprofitarem aquest espai per a recollir les impressions i opinions dels seus participants. El festival ja disposa de comptes a Facebook, Instagram i Twitter.

Les entrades ja són a la venda a través de la nostra pàgina web www.xicsfestival.com i de la plataforma www.gestion-entradas.com. Les entrades anticipades tenen un preu de 6 € i es podran adquirir fins al dia 25 de juny. A partir de llavors ja s'hauran de comprar el mateix dia del festival a l'accés del Parc Municipal de

Moià i el seu preu serà de 8 €. L'horari serà de 10:00 a 20:00 hores i els menors de 2 anys no hauran de pagar entrada i tindran accés gratuït. Creiem important destacar que fins al dia d'avui no hem obtingut cap dotació econòmica per part de les administracions públiques; és per això que es tracta d'un festival autofinançat, és a dir, que l'esdeveniment depèn totalment del nombre d'entrades venudes. Pel març ja es va fer un petit recapte de fons amb el concert de la Dàmaris Gelabert, que va tenir lloc a l'Espai Cultural Les Faixes de Moià, el qual va tenir una gran rebuda i hi van assistir prop de 800 persones. La nostra previsió per a aquesta primera edició és que hi assisteixin entre 2.000 i 3.000 persones.

L'entrada dóna dret als concerts i a totes les activitats que es faran al llarg del dia. A l'entrada del parc es posarà una polsera perquè la gent pugui entrar i sortir del recinte tantes vegades com vulgui. Les entrades venudes també donaran dret a la participació en diferents sorteigs que es faran al llarg del dia, gràcies a la col·laboració i donació de diferents empreses de dins i fora de la comarca.

S'editarà un programa en paper amb totes les activitats del festival, així com els

horaris i lloc dels actes i on apareixeran també tots els comerços, empreses i entitats que hi col·laboren. Aquest programa es distribuirà a totes les escoles i botigues de la comarca dues setmanes abans del festival.

Xics Festival aprofita també l'ocasió per a presentar a tothom la comarca i l'entorn inigualable del Moianès. Tots els pobles que la conformen hi podran aportar el seu granet de sorra i també podran donar-se a conèixer a través de tallers i activitats diverses. El nostre projecte ha estat presentat en tots els ajuntaments de la comarca i podem dir que la majoria s'hi han mostrat molt interessats i receptius. A hores d'ara ja tenim confirmades diferents col·laboracions dels consistoris.

En el festival hi haurà servei de bar amb begudes per a grans i petits, també comptarem amb la presència de diferents *foodtrucks* que amenitzaran l'estada dels petits oferint-los alguna coseta per a distreure la gana.

Amb tot això, esperem que aquesta edició sigui el primer de molts més Xics Festival i que els nostres nens i nenes puguin créixer gaudint del seu festival anual del Moianès. Us hi esperem!

Les impulsores del Xics Festival, amb Marc Parrot i l'alcalde Dionís Guiteras

LA TOSCA

Reconeixement pels 70 anys

Consell de Redacció de La Tosca

El dissabte 20 de maig LA TOSCA va rebre un reconeixement pels seus setanta anys d'existència en el transcurs de la 35a Assemblea Ordinària i de l'ACPC i la 10a Convenció de la Premsa Comarcal i Local. L'acte es va celebrar al Museu de la Pell d'Igualada i era organitzat per l'esmentada ACPC (Associació Catalana de la Premsa Comarcal) i per la publicació local *La Veu de l'Anoia*.

Dues taules rodones de la convenció van analitzar la realitat actual de la premsa comarcal. En la primera quatre representants del món acadèmic van debatre sobre les relacions entre universitat i premsa local, mentre segona taula rodona donava peu, als «joves professionals» acabats de sortir de la seva etapa formativa, per tal de veure la problemàtica personal a l'hora d'enfrontar-se amb el treball en el món de la premsa comarcal. La convenció va ser closa pel professor Enric Marín (UAB), que va parlar sobre «Crisi del periodisme, comunicació de proximitat i formació universitària».

El president de l'ACPC, Francesc Fàbregas, va reivindicar la premsa comarcal i va animar tots els membres de l'associació a sentir-se'n orgullosos, ja que és la premsa més llegida en els seus territoris

LA TOSCA, a la Convenció de l'ACPC

d'influència i, en conjunt, a tot el país.

En representació de LA TOSCA assistiren a l'acte Elvira Permanyer i Jaume Clarà. Aquest darrer recollí de mans de l'alcalde d'Igualada, Marc Castells, el reconeixement a les set dècades de vida de la nostra capçalera.

MOIANÈS

Promocionant el Moianès arreu!

Consorci del Moianès

Participació en fires

El Consorci del Moianès durant el mesos d'abril i maig ha estat present en diferents fires i esdeveniments per tal de

promocionar el Moianès com a destinació turística d'interior, els productes de la terra, la gastronomia i el comerç de la comarca. Vam ser presents:

- al Mercat del Ram de Vic amb un estand al passeig i el diumenge a la tarda vam fer una presentació i tast de productes del Moianès, conduït per Martí Padrisa i amb la participació de diversos productors i elaboradors;

- a la fira Agronatura de Castellcir;
- al B-Travel (Saló del Turisme) de Barcelona;
- a la festa Alícia't de la Fundació Alícia, a Sant Fruitós de Bages;
- al Palo Market de Barcelona,
- i a la 14a Fira d'Artesania de Granera.

Fam Trip pel Moianès

El dimecres 10 de maig una vintena d'agents de viatges de l'Agència Catalana de Turisme, Turisme de Barcelona i Barcelona és Molt Més de la Diputació de Barcelona van fer un *Fam Trip* pel Moianès, acompanyats per Teresa Soler, del Consorci del Moianès. La visita va començar a les poues de glaç de la Ginebreda, a Castellterçol, i va continuar al Parc Prehistòric de les Coves del Toll, de Moià. Després de dinar a Les Voltes de Sant Sebastià, on els va rebre l'alcalde de Moià, Dionís Guiteras, van continuar cap al Centre d'Interpretació de l'Estany per acabar a Santa Maria d'Oló, on van poder visitar el recentment inaugurat Espai Hemalosa. Esperem també que aquesta visita pugui ajudar a la promoció del Moianès i que atragui a un bon nombre de visitants.

Benvinguts a Pagès

Els dies 3, 4 i 5 de juny se celebra el programa «Benvinguts a Pagès», consistent en un cap de setmana en què les explotacions obren les portes de casa seva per ensenyar-nos els seus camps, ramats, obradors... i així poder veure el lloc on neix allò que mengem i conèixer de prop les persones que ho fan possible. A més, els restaurants ofereixen un menú especial amb productes de temporada i

de proximitat i els allotjaments fan ofertes especials. Al Moianès, enguany hi participen quatre explotacions agrícoles (Agroecològica La Taiadella a Castellcir; el Celler Colltor, a Santa Maria d'Oló; el Toll Aviram Ecològic, de Moià, i Vedella Ecològica de Trullars, a Calders). També hi participa el restaurant Magadins Vell, de Moià, i l'allotjament Colltor, d'Oló.

Biosphere: compromís per la sostenibilitat

De moment, set empreses del Moianès s'han adherit al *Compromís per la sostenibilitat turística Biosphere*. L'adhesió està subvencionada per la Diputació i la Cambra de Comerç de Barcelona. Des del Consorci s'aposta per impulsar la destinació turística de la comarca també a través d'aquest segell de sostenibilitat, com una manera més de posar el Moianès al mapa, donar-lo a conèixer i atraure més visitants que valorin aquests criteris de sostenibilitat. Al llarg de l'any 2017 hi ha programades diferents sessions formatives i assessoraments especialitzats a les empreses adherides per a poder implantar aquest sistema de millora contínua en qualitat turística. El projecte està obert a tots els establiments turístics, comercials i de serveis del Moianès.

Punts d'informació turística

Un altre projecte que impulsa el Consorci del Moianès són els punts d'informació turística en establiments turístics i comercials de la comarca. El projecte vol complementar la funció dels expositors que tenim distribuïts en 168 establiments del Moianès. És a dir, que els mateixos establiments esdevinguin prescriptors i informadors turístics, que coneguin el territori i els recursos que tenim. Durant els mesos de juny i juliol s'organitzen diferents sessions de formació, com ara atenció al client, i *benchmarking*, descoberta del territori. Els establiments participants s'identificaran amb un distintiu.

Espai Hemalosa

Josep Canamasas

Amb el so de la sirena que durant molt anys va marcar el ritme als olonencs (els despertava a dos quarts de cinc del matí per a entrar a les cinc i marcava el canvi de torn a dos quarts de dues per a entrar a les dues), el dia 23 d'abril Oló obria les portes de l'Espai Hemalosa, radial de l'ecomuseu del Moianès dedicat al tèxtil.

L'alcalde Enric Güell va parlar del potencial que ofereix aquest local recuperat i que el repte de l'ajuntament en endavant serà donar-li vida, dotar-lo de continguts i organitzar-hi actes culturals. També va donar les gràcies a totes les persones que han contribuït a fer possible aquest projecte, des de l'empresa Transversal, per l'acurada redacció i execució del projecte, fins a les persones que de manera desinteressada hi han participat. M. Àngels Blasco, directora dels Serveis Territorials de Cultura de la Catalunya Central, va

valorar que una fàbrica que havia donat setanta-dos anys de vida al poble a partir d'ara es transformi en un bé d'ús cultural i de memòria col·lectiva. També va valorar la creació de la nova comarca del Moianès, justificant que per a nous temps que es respiren es necessita una nova organització territorial més favorable per al país. Finalment, Dionís Guiteras i Salvador Tresserras, president i vice-president respectivament del Consell Comarcal, i Pere Genescà, president del Consell d'Alcaldes del Moianès, van fer una valoració dels dos anys que portem com a nova comarca, d'allò que s'ha fet i de les futures inversions. Van remarcar que estem en el punt de mira per tal de veure com

es desenvolupa el seu funcionament, que estem en el bon camí i que cada dia tenim més eines per a anar desenvolupant la seves competències. Seguidament, l'alcalde d'Oló va fer una visita guiada a les autoritats i a tot el públic que hi va voler assistir.

L'Espai Hemalosa, amb el nom de «Oló a ritme de teler», pretén ser un punt d'informació del poble, del Moianès i també dels diferents radials de l'Ecomuseu del Moianès. El primer plafó, amb el títol *En constant evolució*, dona una pinzellada als més de 1.100 anys d'història que té el poble. El segon plafó, *Un poble del*

Moianès, situa en el mapa els deu municipis que el formen, on, amb el nom d'Ecomuseu del Moianès, es pot gaudir d'un patrimoni situat al seu lloc original, un espai de més de 300 km² i amb més de cent espais visitables. El tercer plafó, *Abans de l'ordit i el filat*, ens fa veure que la

tradició tèxtil a Oló ve de fa molts anys, concretament des del segle XVI, en època dels paraires. També remarca com, sobretot a finals del segle XIX i principis del XX, les dones i la canalla marxaven a treballar tota la setmana a les fàbriques dels pobles del voltant, principalment a Cabrianes, Avinyó i Sant Feliu Sasserra. Es calcula que podien ser un centenar de persones les que marxaven. El quart plafó explica la primera fàbrica mecanitzada que va tenir el poble: era en 1920, quan Joaquim Borràs va instal·lar una secció de teixits de cotó que va arribar a tenir 135 telers i 125 treballadors. Es pot dir que va ser la manera de trencar la despoblació que patia el poble. El cinquè

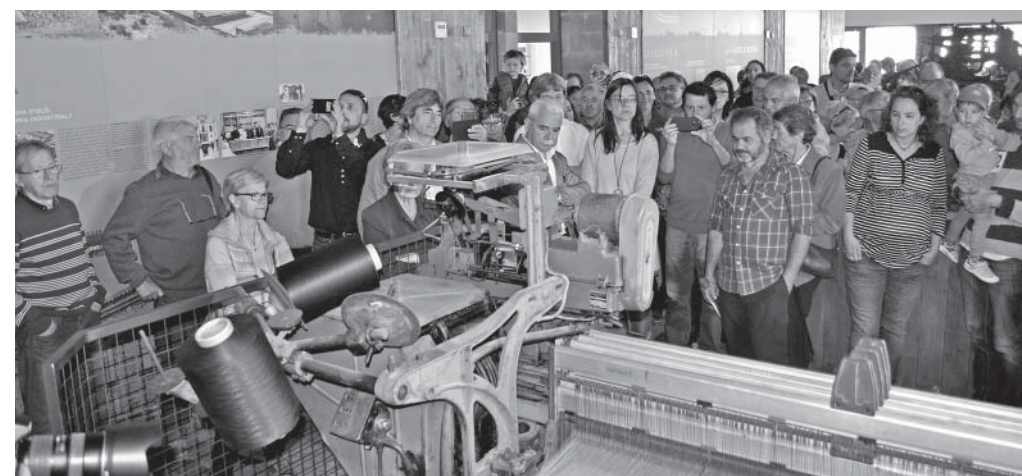
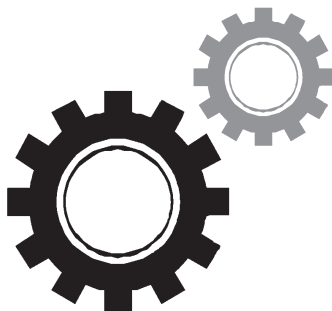
plafó està dedicat a l'empresa Sauleda, única empresa tèxtil en funcionament en l'actualitat. Es dedica al teixit industrial, bàsicament de lones, i és líder en aquest sector. Aquesta empresa, fundada l'any 1892 a Sant Pol de Mar, es va traslladar a Oló l'any 1965 substituint l'antiga fàbrica del Borràs. El sisè i últim plafó explica què va ser l'empresa Hemalosa, fundada l'any 1924 pel castellercolenc Manuel López i Antolí. A partir de l'any 1940 va passar als nebots d'aquest, el matrimoni Roger-Vidal, fins que va tancar el gener de 1996. Aquesta empresa va ser la més important a la població, fins a arribar al punt que Oló es pogués considerar una colònia industrial d'aquesta empresa. Ho demostra el fet que van construir pisos per als treballadors, un economat, torres per als directors, un centre recreatiu, una església i un hostel. Havia arribat a tenir 334 treballadors i en el moment de tancar encara n'hi treballaven 125.

L'altre part del museu disposa de dues vitrines on s'exposen diferents peces: llançadores de diferents èpoques, un tensiòmetre, un tacòmetre, un mostrari, una cartilla de l'economat... A més, l'espai conté dos telers de diferents èpoques. El primer s'ha posat en marxa amb ordit i

torna a teixir roba. Es tracta d'una màquina com les dues-centes que havien funcionat a l'empresa. És un teler dels anys seixanta, un Saurer 100 W, totalment mecànic i automàtic. D'aquests tipus no se'n conserven gaires als museus, cosa que li dona un valor afegit. L'altre teler, molt més habitual, és un teler de garrot de finals del segle XIX; el tipus de màquina amb la qual el Sr. López va començar la seva empresa fent roba de llançols. De moment no funciona, però en un futur ho podria fer.

A més de l'espai museïtzat, l'ecomuseu disposa de dues aules. La primera, batejada com a «sala de les teixidores», s'ha convertit en una aula-cuina. L'altra, amb el nom de «sala de filadores», és una aula-gimnàs. Finalment hi ha la «sala de contramestres» que s'ha convertit en una sala polivalent, equipada amb equip de música, canó de projecció i pantalla gran per a cinema. Amb una capacitat de més de tres-centes persones, s'hi podran dur a terme tota mena d'activitats.

Esperem, com va dir l'alcalde en l'acte inaugural, que sigui un espai ple de vida i que alhora pugui créixer, ja que el museu disposa d'un dipòsit amb moltes peces interessants.

Inauguració de l'Espai Hemalosa, a Santa Maria d'Oló (fot. J. Canamasas)

Esculpint una conversa creativa i pausada a Castellcir

Francesc Rochel i Vara

És important aturar-se en els inicis escolars de l'Urgell, envoltats d'un entorn favorable per a desenvolupar una inquietud pels objectes, pels volums, pels jocs constructius i també per l'experiència de materials adequats a la seva edat o de jocs improvisats però creatius com els fets amb molles de pa.

Va néixer a Fonteta (Baix Empordà), nucli agregat a la població de Forallac jun-

Barcelona. Unes passes vinculades a la formació en diferents etapes de la seva vida i amb la finalitat de conèixer les tècniques com a eines per a poder crear moments artístics.

Hem de destacar el seu bon record d'una beca Erasmus que el va portar a la ciutat italiana de Palerm (Sicília), on va descobrir un clima adequat per a trobar o retrobar la tranquil·litat personal, un toc

L'Urgell, amb una escultura seva, tors humà, en el jardí de casa els pares, a Castellcir (fot. F. Rochel)

tament amb altres petites poblacions. Cal dir que els seus pares es van traslladar a viure a Castellcir i, per tant, podem afirmar que la història de convivència, escola, jocs i amistats té un desenvolupament a la nostra població de Castellcir. Actualment resideix a Barcelona.

En la seva vida acadèmica cal destacar el seu pas pel Taller d'Art Manolo Hugué de Caldes de Montbui, l'Escola d'Art i Superior de Disseny de Vic, la Llotja de

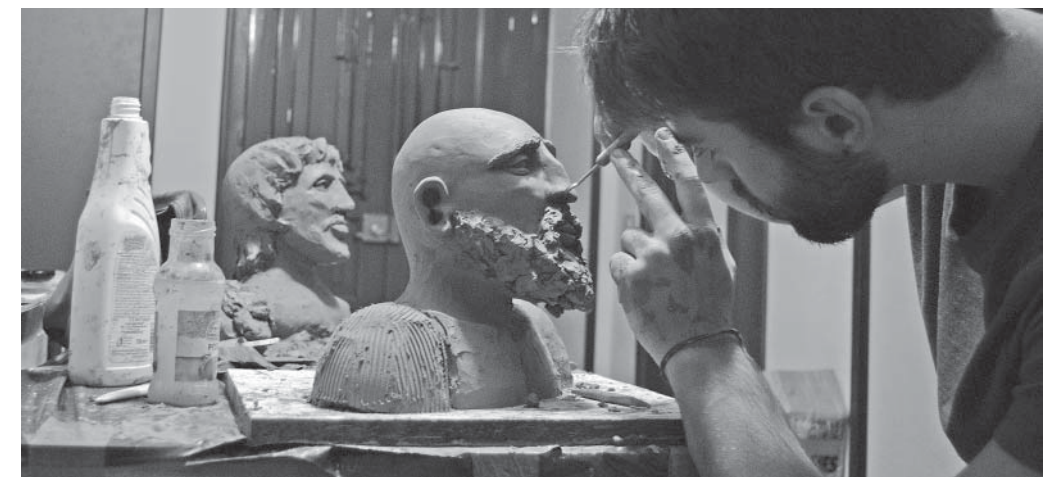
de despreocupació i la sensibilització que va reflectir en alguns dels seus projectes. Serveixi com a exemple el que es va titular *Fuga*, on quedaven emmirallades les realitats dels espais de les persones, unes realitats que són les nostres zones de confort però que en el fons poden ser unes presons segures a vista del nostre criteri. En l'exposició hi havia les gàbies d'ocell que volien descriure les nostres llibertats territorials imaginàries i com

aquesta gàbia ens portava a una altra: de gàbia en gàbia hi havia un llençol nuat.

On és la llibertat? En quina gàbia vivim? Aquestes i altres preguntes són les reflexions que ens podem fer davant d'una obra i és la màgia de la comunicació entre un artista i un públic observador d'unes proximitats de la realitat que «fugen» de les que vivim en una quotidianitat dins la nostra gàbia de confort.

Ens va agradar com va puntualitzar l'Urgell: «La *Fuga* representa la realitat dels joves del sud d'Europa que emigren per manca d'oportunitats. Aquest context dóna peu a una reflexió sobre el que comporta sortir de la zona de confort. En

En l'actualitat i amb vint-i-cinc anys viu una experiència destacable i molt enriquidora. Es tracta d'acostar un artista a un espai educatiu com és una escola. Aquesta iniciativa és impulsada pel Consorci d'Educació de Barcelona, la Facultat de Ciències de l'Educació (UAB), la Llotja de Barcelona i l'Institut de Cultura de Barcelona. El nom que rep la iniciativa és *Room 13 internacional* i està implantada en diferents països de tot el món. Tal experiència vincula l'artista i la seva creativitat i sensibilitat a una escola, on aquesta cedeix un espai per al taller-estudi on es desenvolupi un procés creatiu i podríem dir que compartit.

En el taller de Palerm (Sicília), modelant un bust per al projecte *Fuga* (fot. F. Rochel)

el treball es compara la zona de confort amb una presó "segura", un cop l'individu se n'escapa i assoleix la llibertat es troba davant un escenari incert, de mica en mica s'adapta a la nova situació i crea hàbits. Sense ser-ne del tot conscient, ha construït una nova presó. La conclusió d'aquest treball és que la via d'escapament i la llibertat, en definitiva, són l'impàs entre dos espais de clausura, dues presons segures.»

L'Escola Miralletes és una escola de referència dins els models pedagògics actuals. Miralletes va creure en aquesta iniciativa i va acollir l'Urgell. La relació entre l'alumnat i l'artista queda lluny d'un concepte clàssic d'aprenentatge, en cap cas no es pot parlar de classes ni de tallers, és un espai lliure per a la creativitat i, per tant, és lliure de fer-lo servir o no per als alumnes del centre. Hi ha una comissió formada pels diferents representats

de la comunitat educativa, professorat, alumnat i l'artista; la comissió regula les condicions d'ús i tot el que comporta el bon desenvolupament de l'espai, amb un toc d'autogestió i promoure la idea entre la comunitat del centre que és un privilegi poder participar en l'espai de creativitat creat per l'escola.

Podem afirmar que l'escola guanya un artista i l'artista obté un estudi per a poder treballar-hi en un temps determinat, un benefici mutu que cal tenir-ne cura i fins i tot potenciar.

«En lloc d'agafar com a referents adults, agafo nens que no estan tan contaminats i són més lliures a l'hora de crear i m'acabo expressant com ells.» Urgell Farran – Escultor.» Aquesta frase de l'Urgell va ser publicada al diari *Ara* en un article amb data 17-12-2016, dossier «Criatures», autor: Xavier Todó. Una frase que reflecteix molt bé l'esperit lliure, la mentalitat oberta i la creativitat, sense cap condicionament, vinculada als menuts.

Entrem una mica en el món personal de l'Urgell i la seva visió de l'art. Per a ell l'escultura és una manera vital d'expressar-se i de comunicar-se, buscar respostes en l'obra i poder ser, per mitjà de l'obra, un element descriptiu d'un moment històric, poètic, inspirador i ple d'ell mateix. La força de la imaginació i de la sensibilització i el poder construir per a pensar sense cap idea determinada, formen part del seu bagatge intel·lectual com a escultor.

Vam preguntar-li pels creadors que li han aportat alguna influència o, si més no, admiració, i ens va citar com a referents Oteiza, Chillida i Richard Serra, entre altres. «Artistes amb un gran criteri d'espai i una recerca de complicitat entre obra i espectador», ens va matisar l'Urgell.

Curiosament, la conversa pausada ens va portar a parlar d'un espai arquitectònic com és la Fundació Joan Miró de

Barcelona. D'aquest espai ens va parlar de com és d'important la claredat, l'espai interior i la seva distribució. Ens va donar aquesta referència, obra de l'arquitecte Josep Lluís Sert, com un bon exemple de la connexió que ha d'existir entre el territori i l'obra. Una connexió que a vegades oblidem, sigui en la manifestació artística que sigui.

Pausadament anem acabant la conversa que hem tingut, amb la finalitat de donar a conèixer una proposta artística per a les escoles i hem tingut el millor interlocutor per a parlar-ne, Urgell Farran, vinculat al projecte, una il·lusionista participativa en el món de l'educació. Seria interessant, i només com a suggeriment, que alguna escola del nostre entorn fes el pas de formar part d'aquesta idea de poder tenir com a resident una persona vinculada al procés creatiu, sigui escultor, pintor, ceramista, escriptor, etc.

A la taula de l'estudi on hem parlat ha quedat un paper arrugat, una petita escultura amb un volum indefinit i d'una incerta temàtica, però que qualsevol té dret a interpretar. El paper efímer va acabar una mica com la tarda, entre clarobscurs d'estètica remarcable.

L'Urgell recull idees en un petit bloc que crec que sempre l'acompanya. En el mateix quadern parlen els dibuixos i els esbossos d'un possible projecte o simplement del goig de dibuixar. El mateix goig que va tenir la Teresa amb les seves col·laboracions esporàdiques en la conversa, fent aportacions d'informació acadèmica, fotografies de treballs, etc. Podem dir que la Teresa va ser un bon suport informatiu i, cosa més important, va fer de mare. Gràcies, Teresa.

Et desitgem, Urgell, els màxims èxits, i que trobis entre el ferro, la fusta o qualsevol altre material la millor manera d'expressar-te i de fer viure la teva creativitat i compartir-la tal com ara ho fas en un context educatiu i de formació.

PERFILS

Xènia Torras, el món de les llavors

David Prat

*El dia 1 d'abril es va celebrar a la Casa de Cultura de l'Estany la primera sessió d'una sèrie de quatre que es dedicaran als horts ecològics i a la preservació i difusió de llavors de varietats hortícoles autòctones i locals. Xènia Torras, criada a Barcelona i a la Molina, i veïna de l'Estany des de fa set anys, és l'encarregada de conduir aquests tallers. La Xènia treballa des de l'any 2008 a L'Era, una associació de Manresa —amb 300 socis— dedicada a l'agroecologia. A més de publicar la revista *Agrocultura*, d'organitzar cursos i xerrades i d'oferir assessorament als agricultors, L'Era dedica part dels seus esforços a la preservació d'hortalisses locals. Esporus és el nom que rep el projecte dins el marc del qual s'ha creat un banc de llavors on es conserven mostres de 371 varietats diferents. Aquest banc és el fruit d'una recerca que consisteix a recórrer el territori buscant les llavors que els pagesos han conservat. Però el banc de llavors s'ha complementat amb una base de dades que conté informació extreta d'entrevistes, gràcies a les quals s'ha recuperat el saber tradicional agrari d'aquests pagesos, un coneixement que fa poc més de mig segle va començar a desaparèixer.*

La suma de les dues coses —les llavors per una banda i tot el coneixement transmès durant generacions en relació al seu conreu— és un patrimoni valuósíssim que L'Era es proposa donar a conèixer. Això diferencia aquest projecte dels bancs de germoplasma públics que es limiten a la conservació de les llavors.

Xènia, amb quin objectiu conserveu aquest patrimoni genètic i cultural?

L'objectiu és que aquestes varietats vegetals siguin al plat i al camp, i que els

seus conservadors siguin els pagesos. Però la realitat és que aquest saber tradicional s'ha perdut. I moltes d'aquestes plantes també han desaparegut o només s'han conservat en petits horts d'autoconsum. Per altra banda, els bancs de germoplasma que tenen algunes administracions són purs reservoris de material genètic, però no es cuiden de preservar cap mena d'informació sobre el cultiu de les diferents varietats. Les varietats locals han estat seleccionades durant molts

Xènia Torras (fot. D. Prat)

anys en un lloc concret i s'hi han adaptat. I han estat sotmeses a un tipus específic de maneig. Quan nosaltres distribuim una llavor, ens cuidem de posar en valor tota la informació que hem recollit sobre aquella planta perquè el pagès que la conreï sàpiga com es rega, en quin sòl es planta, si s'encanya o no, etc.

Què té d'interessant disposar de llavors pròpies per plantar a l'hort?

En primer lloc, té l'avantatge que el pagès s'empendera. Disposar de les pròpies llavors també suposa assegurar la nostra pròpia sobirania alimentària. A més a més, eliminem el cost de la compra de llavor o planter. A la majoria d'horts petits el cost econòmic (reg, tractaments, planters...) és més gran que el rendiment que se'n treu. Gairebé tothom acaba comprant les poques varietats de llavor o planter que s'ofereixen als mercats i cooperatives, i segurament no es trien les varietats més ben adaptades a l'hort on s'han de plantar. Si no depenem de les llavors que ens venen, sabem de debò d'on vénen els aliments que mengem. L'hort és natura, una natura endreçada, però natura al cap i a la fi. Val la pena observar el cicle sencer de la natura. A mi m'agrada remarcar la idea que la feina de pagès no la pot fer qualsevol. Ser un bon pagès requereix unes capacitats d'observació, d'anàlisi i d'aprenentatge importants. Un talòs no pot ser un bon pagès.

Què és un hort ecològic?

Hi ha gent que es pensa que ecològic vol dir *no tirar-hi re*. Però, realment, el cultiu ecològic és més que això. Fer agricultura ecològica és canviar les tornes. És facilitar que la natura pugui fer el que el pagès vol, però donant relleu a l'equilibri natural i fugint de l'antropocentrisme que posa l'home al centre de tot. Per exemple, la gent que es dedica a l'agricultura ecològica acostuma a preocupar-se molt pel control sanitari dels conreus, però resulta que no sempre hi ha un equivalent natural

i ecològic per a cada tractament químic. Ara sabem que la clau és el sòl. Si el pagès té un bon sòl, ben estructurat, amb nutrients i amb el grau òptim d'esponjositat, els problemes sanitaris es redueixen moltíssim. Si tinc pugó i se me'l mengen les marietes, no m'he d'obsessionar a eliminar del tot el pugó, perquè aleshores desapareixeran les marietes i el dia que hi torni a haver pugó la plaga s'escamparà. Val la pena, doncs, mantenir una mica de pugó perquè hi hagi marietes. Mantenir aquest equilibri natural és molt important. Tampoc no cal desherbar tant. I, si es fa, val la pena deixar al mateix camp l'herba arrencada o tallada perquè així no es perdin els nutrients que l'herba ha extret del sòl. També cal aprendre que sempre hi ha alguna cosa que no funcionarà bé. Si un any plou massa i no és bo per als pebrots, potser serà un any fantàstic per a les mongetes. També és veritat que abans no hi havia ningú que fes una hectàrea d'una mateixa varietat. En l'agricultura d'abans, es plantava molta varietat amb poca quantitat. I aquesta diversitat era l'única assegurança agrària que hi havia. Amb això no vull pas dir que ara no hi hagi d'haver assegurances, però és que hi ha pagesos que viuen esclavitzats per les assegurances, els crèdits i les ajudes. La biodiversitat és també una qüestió de seguretat —de seguretat nacional, encara que l'expressió no soni gaire bé— i de sobirania alimentària.

Què s'ha fet de bo aquests darrers anys a la nostra comarca en agricultura ecològica?

Quan vaig venir a viure al Moianès em va sorprendre que aquesta comarca fos una de les regions de Catalunya amb més producció ecològica i amb més empreses dedicades a la distribució de producte ecològic. Com a consumidors, tenim accés directe a producte ecològic de primera mà i de qualitat. La comarca destaca especialment en la producció ecològica

de cereal i de carn, bàsicament vedella i xai. De cereal, es fa molta espelta i molt de blat dur per a fer pasta. També es produeix pinso ecològic per al bestiar. La part negativa, però, és que l'accés a aquest producte en les botigues de la comarca resulta molt difícil. I només hi ha una cooperativa de consumidors de producte ecològic a Castellterçol.

Quin paper hi podria fer l'administració?

El Consorci del Moianès ja fa un paper actiu i positiu de difusió de la producció local i ecològica. Però l'administració en general és part activa en el consum de producte local i caldria que es generalitzés el consum de producte ecològic i local a les residències, als hospitals i a les escoles. La millor manera d'ajudar el productor no és subvencionar-lo, sinó comprar-li el producte.

Quines varietats locals d'interès hi ha al Moianès?

Al Moianès hi ha potencial per a trobar-hi varietats. Algunes ja estan identificades, com ara la col del *baïeton*. Però hi ha feina per fer. A L'Era ja vam fer una petita prospecció, fa una desena d'anys, per alguns pobles del Moianès. Un cop a l'any, dediquem una setmana o dues a la

recerca de varietats en un territori. L'últim any, per exemple, hem estat a la Cerdanya. Però jo crec que seria interessant dedicar més esforços al Moianès. Hi ha gent del Vallès, per exemple, que m'ha parlat d'un pèsol de l'Estany, que jo encara no he sabut trobar.

Quina és la peculiaritat del sòl de l'Estany?

Que és molt argilós. I això suposa que, per una banda, hi ha una molt bona retenció d'aigua i de nutrients. La terra argilosa també dona lloc a sòls més ben estructurats. Però per altra banda és una terra molt pedregosa, que es compacta molt fàcilment i que és difícil de treballar. A les arrels els costa desenvolupar-se. I això, per a fer hort, no va gaire bé. Els sòls més sorrencs van millor.

A l'Estany es conrea molta patata...

Els pagesos sempre diuen que la patata baixa de la muntanya. La patata no és un cultiu d'origen indoeuropeu; és sud-americana i, per tant, té una adaptació parcial a la nostra climatologia. Amb la lletia tindrà anys de millor o pitjor collita, però a nivell sanitari no hi tindrà problemes, perquè fa més de cinc mil anys que es fan lleties al Mediterrani. La patata és un conreu d'alçada i té un problema de vi-

Sessió sobre horts ecològics, l'1 d'abril, a la Casa de Cultura de l'Estany (Fot. D. Prat)

INDRETS

Les fonts del Llobregat

D. Fonts

Avui (26 de març del 2017) hem fet una bonica excursió. Les muntanyes del Cadí són encara ben blanques de neu. El fred i la boira ja han passat. Ja som a la primavera, amb el cel blau i sense núvols.

Hem trobat, a la carretera, pocs cotxes i ara ja travessem Berga i la Pobla de Lillet. Hem parat en una benzinera i allà ens han dit que, si volíem anar a les Fonts, ara era el millor temps, perquè baixava molta aigua.

Feia molts anys que no hi havíem estat i ja no recordàvem la bellesa d'aquell indret. Ara els camps ja verdegem, els arbres també i els ametllers són florits!

Unes persones que ja en tornaven ens han dit: «Vigileu molt, perquè les escales són molles i podríeu relliscar.» Però

veure-ho val la pena. I, la veritat, d'allà no sabíem com marxar-ne. Agafats a la barana, a poc a poc també hi hem arribat, gràcies a Déu, sense relliscar. L'aigua que baixava de les roques, de quatre o cinc llocs diferents, era neta, clara i feia molt soroll! No és pas estrany que el dissabte i el diumenge aquest lloc estigui pleníssim de gent de tot arreu. Avui érem unes vint persones. Tothom tirava fotografies.

Quan tornàvem cap a casa ens hem parat una estona a la Pobla de Lillet, i allà hem tornat a gaudir d'un saltant d'aigua, a prop de les cases. A la nit, amb aquell soroll d'aigua, les persones encara deuen descansar millor!

I a dalt d'una cinglera hem vist el petit poble de Castellar de n'Hug.

Foto Josep Riera

MOIÀ
Avda. Zona Industrial, s/n
Tels. 93 830 12 25
93 820 77 77

AVINYÓ
Antoni Prat, s/n
Tel. 93 838 72 78

SANT QUIRZE SAFAJA
Ctra. de Mollet-Moià
Km. 25,400

CALEFACCIONS - INDÚSTRIES
AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ

ROVIRA
GAS-OILS

SERVEI A DOMICILI
TELS. COMANDES:
93 830 12 25 - 93 820 77 77

rosi. Els virus es transmeten per insectes vector. Si estàs en un lloc fred, hi ha pocs insectes vector i el ritme de transmissió del virus és més lent. Per tant, pots semblar aquest patata durant molts anys. Si ets a la costa, amb dos anys de semblança la producció baixa a nivells no rendibles econòmicament. A 1.500 metres, en canvi, pots allargar-ho vint anys. Els llocs baixos s'han d'abastir de patata de sembra dels llocs alts. El límit per la patata de sembra, a nivell sanitari, està al voltant de 1.100 metres. Els pagesos que planten a 1.500 metres fan llavor per als que planten a 1.100 metres; i aquests fan llavor per als conreus que estan a 800 metres. Com que hi ha molta demanda de patata, també se'n planta al Maresme i al Baix Llobregat, però en principi el seu límit serien els 300 o 400 metres. Com més fred és el clima, més senzill en resulta el conreu.

Aquí a l'Estany, doncs, tenim un bon clima i una bona altitud per a fer patata, encara que el tipus de sòl, per contra, no vagi gaire bé. La maquinària, però, hi ajuda. Aquí els pagesos treballen girant molt la terra i a molta profunditat. Pel que fa a les varietats, la patata del bufet que es conrea en altres llocs és petita i bonyeguda i aquí, amb la terra que tenim, encara ho seria més. Els pagesos prefereixen, per tant, una varietat que doni més calibre, com la kennebec. De tota manera, avui en dia, el marge econòmic en un producte agrícola està en la transformació. No es tracta tant de produir molta patata o molt de cereal per vendre'n grans quantitats, sinó més aviat d'optar per productes que es puguin transformar: el pot i el llaçet. És així com es crea un valor afegit i el territori en pot obtenir un benefici. I això amb la patata és difícil. Cal trobar el producte indicat per a cada territori.

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ

Centre de Podologia autoritzat pel Departament de Salut. Plaça del Colom, 4 2n-2a // 08180 Moià

- QUIROPÒDIES (durícies, ulls de poll, ungles, ...)
- CONTROL PEU DIABÈTIC
- BERRUGUES PLANTARS
- ORTESIS DE SILICONA
- ESTUDIS BIOMECÀNICS
- PLANTILLES PERSONALITZADES
- REVISIONS INFANTILS

HORES CONVINQUDES

DIES DE VISITA

Dilluns
Dimecres
Divendres

Cristina Homs Fargas N° Colegiada: 1456
93.820.91.55 - 659.660.348

De Moià a Sant Jaume de Galícia a peu, a la tercera va la vençuda? (2)

Manolo Gutiérrez

Tercera temptativa

Ha passat un any i estic més preparat. Ja ho tinc tot a punt. Serà veritat la dita que *a la tercera va la vençuda*? No ho sé ni m'importa, sé que puc fer-ho, tinc la família en peu de guerra, però... el dia 1 de maig del 2016 surto. És primavera, vull veure les sortides i postes del sol, els camps verds, els arbres en flor i sentir cantar els ocells. Agafo de nou la motxilla i surto! *Te'n vas amb una motxilla plena de coses que simbolitzen els teus reptes, les teves possibilitats personals, els teus «jo puc», te'n vas perquè has d'aprendre més de la vida, més de tu mateix, més dels altres.* Quina frase més bonica!, és la filosofia del camí. I de la vida?

Deixo Moià i, una vegada més, arribo a la gran muntanya de Montserrat. Sé que els primers cinc o sis dies són d'adaptació del cos a la marxa, al pes de la motxilla... Passats aquests dies el camí es fa més «fàcil». Tinc previst caminar 1.150 km i descansar un dia de cada quinze. No és la meva intenció narrar el camí etapa per etapa com si fos una guia. Intentaré explicar *les meves experiències, sensacions i anècdotes* viscudes com a pelegrí.

A Montserrat vaig a l'oficina del Centre de Coordinació Pastoral per tal de segellar la credencial i recollir la clau de l'alberg. Allà estan esperant un matrimoni de Lleó, Julio (72 anys) i Rosa (70). Ells comencen aquí. Són grans caminadors, han fet tots els camins d'Espanya i moltes rutes per Europa. En l'estoneta que vam estar esperant ens enrotllem ràpidament i junts anem a buscar l'alberg. A partir d'aquest moment va néixer un amistat que durarà tota la vida.

Sí, ja sé que volia fer sol el camí, era part de la meva aventura, però entre el sopar i unes hores parlant a l'habitació (a l'alberg hi havia un suís, dues parelles de catalans, un alemany i nosaltres tres), el Julio i la Rosa em van convèncer d'anar amb ells. Així, doncs, canvio els meus plans: farem el Camí Català per San Juan de la Peña, dos dies més llarg, i allà agafarem el tren i ens n'anirem a l'estació de Canfranc, a 6 km de Somport, lloc per on s'entra des de França, per a començar el Camí Aragonès (en el Camí Francès s'entra per Saint-Jean-Pied-de-Port, Roncesvalles...).

Van ser vint dies i vint nits junts, vint meravelloses etapes, set hores de camí cada dia, compartint-ho tot: experiències, sensacions, confidències, menjar, pluja, sol, fred... Quina sort que vaig tenir! Havia de prendre una decisió i vaig prendre l'encertada. Primer, vaig acompanyat i aprendré de la seva experiència. Segon, faré tres camins, el Camí Català (375,5 km), l'Aragonès (170 km) —camí que no hauria fet mai— i el Francès (688 km).

• Sortim de Montserrat cada un al seu ritme i amb diferents llocs de parada. Nosaltres decidim fer dues etapes curtes per agafar ritme (Montserrat-Castellolí, 18 km, i Castellolí-Jorba, 19 km) i una de més llarga (Jorba-Cervera, 31 km). Són els quilòmetres més durs, gairebé tots per carretera. A la Rosa li surten butllofes als peus i arriba malament; hem trigat gairebé nou hores! A l'alberg de Cervera unes monges molt velletes però molt simpàtiques ens cuiden i tracten la mar de bé. I una anècdota del camí: en entrar a Cervera, una senyora que estava passejant ens persegueix molt nerviosa, ens para i pre-

gunta si som pelegrins i anem a Santiago; li dic que sí i em demana, plorant i amb tota la fe, que, per favor, quan arribi resi o demani a sant Jaume que curi la seva neboda Raquel, que té càncer. Uuff..., li vaig prometre que si arribava ho faria, però que no sabia si a mi m'escoltaria... Se'm va fer un nus a la gola i ens van caure les llàgrimes a tots tres.

• Sortim de Cervera com sempre a les set del matí (la Rosa ha agafat el tren i no ens ha acompanyat). Per si fos poca la pallissa del dia anterior, en arribar a Tàrrrega, lloc on es bifurquen els dos camins, cap a Saragossa o cap a San Juan de la Peña, per culpa de la mala senyalització agafem el camí de Saragossa i anem a parar a Castellnou de Seana. Una etapa fàcil de 26 km s'ha convertit en una de 36. Ha estat un greu error...

• L'endemà, per arreglar l'error de Castellnou, agafem un taxi que ens porta a Balaguer. Tornem a estar en el camí de San Juan de la Peña, i des de Balaguer continuem caminant tots tres fins a Algerri (16 km).

• Deixem Catalunya i d'Algerri, xin-xano, arribem a Tamarit de Llitera (26 km), poble de la província d'Osca que ens crida l'atenció perquè està dividit en-

tre la part vella, on gairebé tots els edificis i racons són dels segles XII-XV, una passada!, mentre que l'altra part tot són blocs de pisos, bars, comerços... L'alberg esta bé, és una casa gran de tres plantes, dues d'elles ocupades per emigrants, la majoria de color i àrabs, i una de les plantes és alberg de pelegrins; es paga la voluntat.

• Després de caminar 22 km arribem a Montsó (amb un castell templer espectacular, dels millors conservats d'Europa). Aquests últims dies he dormit poc; en els albergs, ja se sap, i encara que som pocs, un ronca i l'altre també. La Rosa continua tocada, però és molt forta i mai no es queixa. Fa dies que pronostiquen pluja, per sort només està ennuvolat. Aquí no hi ha alberg, així que hem d'anar a un hostal, l'Hostal Venecia. Després de set dies, i ben cansat, dormo en un llit amb llençols i sol! Tot un luxe per a un pelegrí.

• Avui ens dirigim a Berbegal (22 km). Sort que he dormit bé, perquè el camí es fa molt pesat per la pluja caiguda dies enrere. En arribar a l'alberg, sorpresa!, trobem els pelegrins Pepe i Salvador (una de les parelles de Montserrat). Berbegal és un poble molt petit (300 habitants) i molt antic (segles X-XII). Era festa i ens van

Els companys de viatge, Rosa i Julio

convidar a veure un grup que cantaven i ballaven jotes. Ha estat bonic. Aquesta nit ha pogut moltíssim!

- Com de costum, sortim a les set, en direcció a Pueyo de Fañanás (28 km). Per sort, el matí és esplèndid, perquè és una etapa llarga. A les dues hores, més o menys, les fletxes grogues ens indiquen un camí mig perdut tapat per unes herbes altes fins a la cintura. Caminem uns 5-6 km, molls com ànecs! Sortosament, el sol escalfa per les grans planes de camps de blat i amb paisatges on castells, cases i monuments de molts segles enrere, i ens anem eixugant. El poble té uns 80-90 habitants, no hi ha botigues ni bars, però a l'alberg els hospitalers obren uns armaris on hi ha tot el que necessitem. No hi ha res a veure, així que tota la tarda estirats al llit, preparant la següent etapa i fent-la petar.

- Avui hem sortit més tard, a les vuit. L'etapa fins a Osca és curta (18 km). Aquesta nit ha estat plovent altra vegada i al matí la pluja ens ha acompanyat un parell d'hores, amb molta intensitat. L'impermeable ens tapa el cos, però els peus, xip xap... El Julio i la Rosa, amb la seva experiència, proposen anar per carretera encara que l'etapa sigui més dura, perquè

els camins deuen estar molt enfangats i ho passarem malament. Ha estat un encert. Quan falten 14-15 km per arribar a Osca, el Pepe i el Salvador ens truquen per dir-nos que no passem per allà, que ells ho van fer el dia anterior i que estava impracticable pel fang i perillós en haver de passar un rierol. Encara sort... Després, sol i núvols fins a Osca. A la tarda visitem la bonica catedral.

Ja fa una quantes dies que camino i en alguns moments de solitud, que n'hi ha molts al llarg del camí, començo a trobar a faltar la família. Sóc avi... i se m'encongeix el cor, penso en els amics i en algú més, la rutina del poble... Però gairebé sense més temps, veus en les persones que tens al teu costat dia a dia (el Julio i la Rosa) un somriure, unes paraules d'ànim..., ja formen part de la teva família, i els que trobes en els albergs i en el camí ja són els teus amics. Tot això et dóna més força per a continuar i gaudir del camí.

- D'Osca a Bolea (23 km) teníem programat fer l'etapa per carretera pel possible fang que trobaríem, però l'hospitaler ens diu que és una pista molt bona i no creu que trobem fang. Ens informa per on sortir de la ciutat i per on travessar un

torrent que baixa amb molta aigua. Li fem cas i tot va bé. L'arribada al poble de Bolea és costosa: està en un turó i, per si fos poc, a l'alberg no hi ha aigua calenta ni llum a l'habitació, només n'hi ha a la cuina. Però podem dormir i menjar, què més es pot demanar? *Som pelegrins, no turistes*; no tenim dret a queixar-nos. A la tarda vam visitar la col·legiata del segle XV, impressionant!

- És una etapa curta, Bolea-Sarsamarcuello (18 km). La sortida ha estat molt dolenta, hem passat per una carrerada amb molt fang i hem hagut de travessar un rierol, de manera que hem quedat molls i enfangats fins als genolls. Al final hem optat per acabar-la per la carretera: uns quinze quilòmetres i amb sol; ens hem eixugat i netejat una mica. Passem per Loarre, amb un castell romànic del segle XI. Ho veiem des de lluny, llàstima de no poder visitar-lo. Sarsamarcuello (53 habitants) també està en un turó. No hi ha botigues ni bars. Un cop a l'alberg, dinem i ens diuen que a la tarda obren el local social (l'«esplai») i ens vendran entrepans per sopar. Així va ser, un bon entrepà i un porró de vi, i després els avis d'allà ens van proposar fer un concurs amb el porró: ells feien virgueries!, no ho havíem vist mai. Nosaltres..., endevineu de quin color ens va quedar la samarreta?

- Deixem Sarsamarcuello a les sis per una pista que ens van dir els avis del poble per a tallar una mica de camí, però va ser un error. Mai no s'han del deixar els senyals del camí, és una de les normes més importants. L'error ens porta a perdre el veritable camí, no sabem on som exactament. Per sort arribem en unes cases solitàries i un bon home ens diu que agafem la carretera, ja que ens estàvem desviant de Riglos (estació de Santa Maria de la Peña), on hem d'agafar el tren a les onze del matí (sort de llevar-nos d'hora, els divuit quilòmetres es converteixen en vint-i-quatre!) que ens ha de dur a Canfranc-Estació i començar aquí el Camí Aragonès. Per cert, per culpa d'aquesta pèrdua, no hem pogut veure el famós Mirador de los Buitres i des d'allà els no menys famosos Mallos de Riglos (275 m d'altitud). Els vam haver de veure des de baix i no és el mateix, llàstima!

Encara són pocs els pelegrins que es cullen fer aquest Camí Català. És un recorregut bastant dur i exigent, molt solitari tant pels pocs pelegrins com per la poca població del territori. Les dificultats són la poca informació de l'itinerari i la poca senyalització en alguns punts del camí i en les àrees urbanes, amb trams de camins, senders i rierols en mal estat. Però cada camí té el seu encant.

El pou de glaç i el Molí del Castell de Calders

Feliu Añaños Masllovet

Des del mirador del meandre del Calders baixàvem per un caminet direcció al Molí del Castell. El camí és estret i va fent ziga-zagues. Al fons ja s'albiren les diverses construccions que conformen actualment el molí. Al cap d'uns vint minuts, a l'esquerra del camí trobem el pou de glaç de Calders, únic que es conserva en aquest terme.

L'indret s'ha netejat tot recentment i ve de gust fer-hi una paradeta. Podem comprovar el que ens diu un plafó explicatiu al costat del pou; ens diu, entre altres coses, que és de planta circular, semisoterrat, ja que bona part del cilindre dipòsit és de construcció exterior, abocat al pendent del relleu i aprofitant de forma pericial el mateix terreny. La cobertura és en forma

Arribant a Pueyo de Fañanás

de cúpula semicircular, tancada per aproximació de les diferents filades de pedra, i amb dues obertures rectangulars asimètriques, a llevant i a ponent. Les basses per a l'obtenció del glaç són molt properes al Molí del Castell.

En una de les obertures, la llinda porta gravada l'any de la seva construcció: 1723. És, per tant, un pou de construcció tardana, que funcionà poc més de cent anys i, conseqüentment, fora dels grans nuclis de producció i comercialització que s'iniciaren a començaments del segle XVII.

Un cop comprovat tot el descrit, continuem baixant i en uns vint minuts més arribem al molí, situat just a sota del turó del castell. Es tracta d'un conjunt de construccions format per unes cases adossades a l'antic molí i unes naus tipus granja. Ens fixem en el molí, que es troba darrere les cases. És un antic molí fariner documentat des del segle XII, encara que ha sofert moltes modificacions al llarg del temps.

Del molí en queden els murs de dues basses, el forat del carcabà per on sortia l'aigua de nou cap al riu després de fer anar les moles per a moldre el gra, i una d'aquestes moles, que es troba just al costat de la porta de l'obrador.

Les cases del molí actualment estan habitades i s'hi fan feines agrícoles. Un dels estadants ens ajuda a buscar la font que es troba a la paret de llevant del molí. La desembrossem amb eines i bastons fins a trobar-la. És una font de pedra arti-

Molí del Castell, a Calders (fot. F. Añaños)

ficial amb un broc. Actualment no raja, ja que segons ens expliquen l'aigua es canalitza cap amunt al poble. Se sap que hi havia una font original d'on l'aigua brollava de sota una pedra, però els aiguats de 1994 es va endur gran part dels plataners i també el rastre de la font.

Darrere el molí sentim la remor d'aigua en abundància. Fem camí fins a una clariana on podem veure un bonic salt d'aigua que ens recorda el de la Tosca de Marfà.

Desfem el camí i tornem per la mateixa ruta d'anada, ara però en lleugera pujada.

home s'ho emportava tot per una quantitat miserable. El drapaire passava sovint, trucava a les cases i les mestresses, després de regatejar, donaven a aquell home les coses que li havien guardat i ell s'ho emportava tot per una mòdica quantitat. Era simpàtic, explicava mil anèctodes, esporugüia la canalla i marxava carrer amunt xiulant. Els drapaires s'han acabat: ara hi ha contenidors i deixalleries que en supleixen la missió.

També recordo que venia de tant en tant l'escura-xemeneies. Un home malcarat, ple de sutge, amb unes vares que arribaven fins al cim de la llar de foc i que deixava l'estança negra i bruta. D'escura-xemeneies encara n'hi ha, però ara porten unes eines modernes i procuren no embrutar.

Quan els carrers del nostre poble eren orfes de cotxes i de motos hi passava tranquil·lament el Pepet agutzil, a qui enyoro, amb la seva trompeta anunciant les noves de l'ajuntament, que la peixatera de Badalona ja havia arribat a la baixada del Mestre, etc. La gent sortia al portal a escoltar les novetats i les mestresses amb el cabàs anaven a comprar peix davant el Casal, ja que en aquells temps el peixater només venia dos dies a la setmana.

També s'han acabat els captaires típics. Aquests passaven de porta en porta i demanaven una almoïna, perquè tot el que tenien ho portaven a sobre i dormien a sota d'un pont. Això no vol pas dir que avui no hi hagi persones amb necessitats, però existeixen els serveis socials municipals, Càritas i gent amb sentiments que fan el que poden per ajudar-les.

Actualment tampoc no tenim campaner, però continuen sonant, ara automàticament, les campanes, tèbies i mandroses, mentre el silenci de la nit les fa més properes i el trànsit del dia més llunyanes.

Semblantment, hem perdut la Marieta castanyera, que amb el seu fogó i tapada amb un gran xal (ja que per Tots Sants feia molt fred) esperava impàvida asseguda davant el Casal la clientela fidel. Ens venia unes castanyes torrades delicioses.

Tampoc no existeixen els llauners que apedaçaven olles, cassoles i altres atuells. Ara, si hi ha un forat en qualsevol estri de la cuina, se supleix per un altre de nou.

Així mateix, del nostre poble han desaparegut els cines, els teatres, els hotels o fondes, i el qui vol veure una pel·lícula o una obra de teatre ha d'anar a Vic, Manresa o Barcelona. De fet, una població de 6.000 habitants que no tingui un hotel no és gaire corrent.

Per altra banda, el pagès que removia la terra amb l'arada també s'ha acabat. Les màquines fan totes les feines del camp.

El sereno que a les nits passava pels carrers, també fa anys va acabar-se. L'home que de matinada ens repetia «Está nublado» o «Está sereno», temps ha que va emmudir la seva veu, de manera que el silenci de la nit solament és trencat per les òlibes del campanar, la pluja quan cau amb més o menys intensitat o, és clar, el pas de vehicles de motor.

Quan una té certa edat conserva tota una colla de records; records, però, que es van perdent amb el temps. No els enyoro pas, la majoria d'aquests records, perquè certament la qualitat de vida ha millorat en molts sentits, però a vegades el pensament et porta a aquells temps llunyans i t'adones que tot ha canviat.

Sigui com sigui, em resten moltes coses inesborrables en la memòria. Així, miro el cel de Moià i m'adono que és el mateix, el de sempre: ample, gran, immens, i em dic que hi ha coses que no canviaran mai.

MISCEL·LÀNIA

Veus del passat

Agustina Cantó

La mare esperava que passés el drapaire per vendre-li les pells de conill que

tenia guardades, a més de paraigües vells i altres trastos que feien nosa, i aquell

DE FORA ESTANT

Si l'infern existeix, segurament els *slums* són el que més s'hi assembla

Sebastià Coll, ONG Apadrimax

La vida del Max em va impressionar i estic convençut que em quedarà gravada per la resta de la meua vida, així que, decidit a voler conèixer de manera més profunda quines havien estat les circumstàncies de la vida del Max, a 32 graus i amb el front regalimant, em vaig comprar una ampolla d'aigua i vaig començar a caminar en direcció al barri d'on provenia el Max. No vaig voler agafar cap taxi, encara estava intrigat amb l'activitat que portava aquella gent del carrer, i estic convençut que si al taxista li hagués dit que anava a un *slum*, no li hauria agradat giare i no m'hi hauria acabat portant.

Recordo que vaig passar molts carrers i diferents barris, tots marcats per un fort component de pobresa. No obstant això, vaig poder observar que si a la ciutat hi havia pobresa, als afores s'evidenciava misèria.

Pensava que el passat del Max havia estava en un lloc molt miserable, on tothom seria pobre, però m'equivocava. Després d'aproximadament una hora i mitja caminant vaig veure com el que jo m'havia imaginat no s'assemblava a la realitat, se'm va obrir un altre món, un món que desconeixia.

Recordo que molta gent em mirava, vides difícils i ulls tristos que m'observaven incòmodes en veure com un europeu amb barba es trobava al mig d'aquell lloc. Què és el que feia?, on anava?

A on anava, ningú no em seguia, allà no hi havia somriures, no hi havia alegria. Hi havia nens, però els que hi havia tampoc no em seguien, tot era gris, tot era trist i l'expressió de les cares que anava veient quedaven lluny de la felicitat. Allà vaig veure que el passat del Max era més

terrible del que un estranger com jo, amb una vida fàcil, podia imaginar.

Aquell barri era gran, molt gran, i, en veure les circumstàncies d'aquells nens, vaig interpretar que ja mai més no veuria al Max, com així va ser.

Em vaig anar acostant i anava entrant tímidament en aquell trist barri, on el que més predominava eren barraques, rates, sang, úlceres, lepra, amputacions, desnutrició i unes condicions higièniques lluny de les que m'havien ensenyat a la universitat. Em vaig sentir com un extraterrestre acabat d'aterrar, sense entendre res. Com era possible que això estigués passant en el món en què jo havia viscut tota la vida? Per què aquestes persones vivien així? Què he estat fent jo tots aquests anys? Pensava.

Recordo que vaig seguir un home, que anava coix, molt coix. Quan es va asseure, es va arremengar el camal dret del pantaló i li vaig veure tota la cama ulcerada. Recordo ara, quan hi penso, que el primer dia que vaig veure una úlcera en les pràctiques d'estudiant, em vaig impressionar. I aquell pobre home? El fet és que va treure un vidre de les seves mans i es va començar a tallar la gran ferida que cobria la totalitat de la cama.

Quan anava per marxar, seguint un dels «carrers» estrets, una muntanya d'escombraries em va impedir el pas. Vaig veure nens al cim recollint alguns objectes com cartrons, ferros, hi havia alguna xeringa segurament usada, material sanitari, molts plàstics, rates, vives i mortes, i tots els residus que us pugueu imaginar.

Vaig decidir pujar. Entremig de brutícia i agulles vaig aconseguir, acuradament, arribar al cim. Allà vaig veure on em troba-

va. Es veia la ciutat ben llunyana, amb els seus edificis pertinents, i al meu voltant, a la zona de barraques i misèria, un dels *slums* de Calcuta.

Vaig abaixar la mirada i em vaig fixar on estava enfilat. Vaig veure que un plàstic es movia, vaig agafar-lo i, a sota, hi havia enterrat un nen petit viu, que es movia lentament. No sé si voluntàriament o involuntàriament, però algú l'hi havia posat; el cas és que estava allà, cobert d'escombraries, enfonsat, o potser amagat. Em vaig fregar els ulls per si allò que veia era real, si m'haguessin dit abans del viatge que veuria això, titllaria la persona d'exagerada, o potser m'ho imaginaria com un malson. Però era allà. Allò era real.

El nen es va posar dret, em va mirar, i no vaig poder entendre què em va dir; el cas és que va marxar. Vaig intentar seguir-lo per saber on anava, però de seguida el vaig perdre, ja que va travessar un home, més aviat d'edat avançada, que només tenia la part de dalt del cos, es desplaçava amb les mans arrossegant-se. No tenia cames, ni peus, ni genolls, ni maluc. Se'm va quedar la boca seca, en aquell moment, estava nerviós, resignat i preocupat per tot el que veia. Em trobava molt estrany, com si estigués en un altre pla-

neta. Si l'infern existeix, estic segur que és semblant. Tenia la sensació que havia perdut tots els anys de la meua vida sense fer res per ajudar aquestes persones, que amb les seves mirades m'anaven dient que d'una o manera o altra els ajudés.

Vaig arribar a l'hotel, em vaig estirar al llit i em vaig posar a internet a buscar sobre aquella zona. Em va sortir que molts dels nens que hi vivien estaven obligats a pertànyer a grans màfies, on l'exploració sexual era un fet normal i els robatoris eren freqüents... I si el Max havia estat un d'ells?

També em vaig assebetar que els nens pobres de l'Índia que viuen en els *slums* tenen tres formes de tirar endavant les seves vides i la dels seus familiars: 1) Agafar objectes i material de les escombraries per vendre-ho a empreses de reciclatge; 2) Que les màfies t'amputin les extremitats perquè facis més pena a l'hora de pidolar als turistes; 3) Entrar en les xarxes de prostitució, on existeixen, avui en dia, nens i nenes de fins a tres, quatre i cinc anys, sobretot nenes.

L'anterior article de Sebastià Coll, «Calcuta, una experiència per a tota la vida» va ser publicat en el número 767 (febrer-març 2017)

Nens recollint escombraries, a l'Índia (fot. Rupak de Chowdhuri/Reuters)

LLETRES

Una dent

Marian Baqués

Aquest estiu Moià fou el centre del món científic: s'havia trobat una dent! La dent d'un infant neandertal a la Cova de les Toixoneres. La troballa és important. Permet de suposar que hi hagué neandertals vivint entorn de les Coves del Toll.

Deixem per a un altre moment les repercussions que el fet pugui tenir per a la història del nostre jaciment i fem-nos algunes preguntes. Com sabem que és una dent? I d'un infant? I d'un neandertal? Com es pot datar? Què ens aporta de nou? Quina relació té amb

altres troballes semblants en altres assentaments prehistòrics? I encara ens podem fer altres preguntes. No les contestarem, certament, ara i aquí per diverses raons: aquest no és ni el lloc, ni el moment, ni la intenció. La raó més important i contundent, però, és perquè qui signa aquestes ratlles tampoc no té ni idea de la metodologia en el món de l'arqueologia prehistòrica.

Val la pena, però, que parlem de metodologia científica. Com la ciència extreu les dades noves? *Mètode* ve del llatí *methodus*, i aquest, del grec *methodos*, això és, 'camí amb una finalitat concreta'. *Méthodos*: de *meta*, 'vers', 'cap a'; i de *hodós*, 'camí'. El camí és procés, esforç, pas; també patiment. És el *com*. Per tant, *méthodos* deu ser camí amb una finalitat concreta; també una manera de procedir per a continuar avançant. La *metodologia* (*méthodos* i *logèia* 'saber, ciència') seria la ciència que estudia la manera de proce-

dir. Cada ciència té la seva metodologia. No investiga de la mateixa manera la ciència biològica, que una ciència tecnològica, que la ciència de l'arqueòleg especialista en prehistòria. Cada científic coneix els postulats investigadors del seu camp. S'hi ha de circumscriure amb honestedat i rigor.

Europa és filla del seu Renaixement. Sortíem de l'edat mitjana i les beceroles d'un esperit científic començaven a donar els seus fruits. D'una època apassionant, plena de noms, en citarem

només un: Galileu (1564-1642). Aprofita els telescopis per a estudiar el cel i, ell també, es desenganxa de la ignorància científica i parla de l'heliocentrisme —el planeta Terra dóna voltes al voltant del Sol—. Quina metodologia emprà? «Com contribuí Galileu

a impulsar el mètode experimental, és a dir, el tret més característic i distintiu de la ciència? Millorà les observacions usant instruments, realitzà experiments i tractà d'expressar els seus descobriments mitjançant lleis matemàtiques» (Roger Corcho, *Galileo. El método científico*, Barcelona 2012, p. 32).

La dita que «una flor no fa estiu» es pot aplicar ben bé al cas de Santiago Ramón y Cajal (1852-1934). En el desert més àrid que era la investigació a l'Estat espanyol, florí aquest home tenaç que, entre altres coses, descobreix els mecanismes que governen les neurones aplicant-hi el mètode

de la tinció. És un cas gairebé únic de científic citat internacionalment en textos de la seva especialitat de forma unànime —encara avui!—. Premi Nobel de Medicina en 1906. Diu —n'elimino alguns fragments—: «La marxa seguida per l'investigador en la conquesta d'una veritat científica, sol ser: 1. Observació dels fets demostrats. 2. Experimentació. 3. Crítica i eliminació de les hipòtesis errònies. 4. Comprovació de la hipòtesi mitjançant observacions. 5. En cas de no concordar amb la realitat, substitució de la hipòtesi per una altra. 6. Aplicacions i ramificacions de la hipòtesi, ja convertida en veritat ferma, a altres esferes del saber» (*Reglas y consejos sobre investigación científica*, Madrid 1940, pp. 188s).

Fa una quarantena d'anys anava enderiat per una feina que m'havien encomanat sobre educació infantil. Vaig tenir la sort de trobar en Joaquim Arenas, un home a qui l'escola catalana deu l'arquitectura de la immersió lingüística en l'ensenyament que tan i tan profitosa s'ha demostrat. Em va dir: «Llegeix Montessori!» (1870-1952). I aquell estiu vaig gaudir amb la seva obra *El mètode de pedagogia científica*. Ella, la primera metgessa diplomada a Itàlia, investiga en educació sobre bases científiques. Eumo és l'editorial de la Universitat de Vic i fa el servei de divulgar en català les millors obres de la pedagogia mundial. Té publicat el llibre amb el títol *La descoberta de l'infant*. «El qui experimenta s'ha de despullar de qualsevol prejudici. Si volem intentar una pedagogia experimental, ens convindrà de no recórrer a ciències similars, sinó més aviat a oblidar-les i fer "un rentat de cervell" perquè pugui procedir sense obstacles a la recerca de la veritat en el camp propi i exclusiu de la pedagogia. No podem partir d'idees dogmàtiques» (Vic 1984, p. 26).

«Per a l'investigador és un bon exercici matinal desfer-se abans d'esmorzar d'alguna hipòtesi predilecta. Així es con-

servarà jove.» Sempre m'ha encantat aquest pensament. És de Konrad Lorenz (1903-1989), un etòleg a qui s'atorgà el Nobel de Medicina en 1973. És curiós: quan veig una ànega seguida per la filera d'aneguets, penso en ell. Lorenz constata que algunes espècies, en obrir-se a la vida, segueixen el primer ésser vivent que tenen al davant. La referència és del llibre *Sobre la agresión: el pretendido mal* (Mèxic 1972, p. 19). —Coses que passen: una mestra seguida per una filera de pàrvuls em suggereix la imatge descrita per Lorenz.—

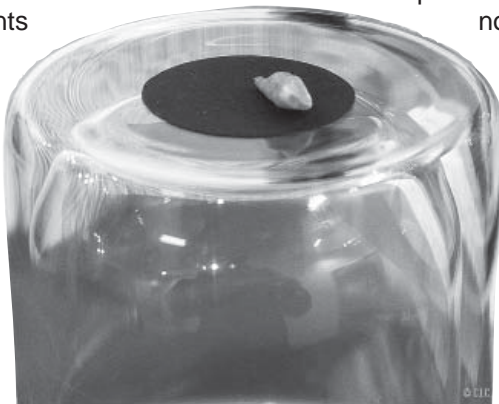
Un altre món desconegut per a mi és el de la investigació antropològica. L'article de Roberto Cardoso de Oliveira, però, marca els tres moments ja en el mateix títol: «El trabajo del antropólogo: mirar, escuchar, escribir.» En l'apartat dedicat a l'escriptura de les observacions visuals i de l'escolta diu: «Si el fet de mirar i escoltar constitueixen la nostra "percepció" de la realitat focalitzada en la investigació empírica, el fet d'escriure passa a ser part gairebé indissociable del nostre "pensament", ja que l'acte d'escriure és simultani a l'acte de pensar» (23) (dins *Revista de Antropología*, 39:1, 1996, pp. 13-37).

David Jou és catedràtic de Física a la Universitat Autònoma de Barcelona. També un humanista que dialoga amb la ciència. Aportem el paràgraf final de la poesia «Científics barrocs en una cambra fosca» (De *Les escriptures de l'Univers*, Bellaterra 2007, p. 39):

Ah, teories:
xarxes que ens lliguen al món i ens el fan creure nostre!

—comprendre, vol dir posseir?:
o què pretenem quan l'amor per la llum
ens porta a tancar-nos en cambres ben fosques

a fer mil mesures i càlculs
mentre fuig, sobre els camps, l'esplendor
de la tarda?

Dent de les Toixoneres (fot. C.I.C. - Moià)

BREUS

L'ex-alcalde Josep Montràs serà processat

Segons informava el *Regió7* el dia 25 de maig, l'ex-alcalde de Moià Josep Montràs haurà d'afrontar, el pròxim mes de juny, el seu segon judici penal des que va deixar el càrrec. El judici serà per presumpta prevaricació administrativa per «haver afavorit un empresari local» signant dos convenis urbanístics irregulars en el sector de La Granja, els anys 2001 i 2005, que haurien causat un perjudici econòmic al consistori.

Presentació d'Òmnium Moianès

El divendres 5 de maig, a l'Auditori de Sant Josep, de Moià, tingué lloc la presentació del grup d'Òmnium Cultural del Moianès, integrat oficialment dins d'Òmnium Bages-Moianès. En l'acte pròpiament de presentació hi intervingueren Jordi Corrons, president d'Òmnium Bages-Moianès, i dos membres de la secció moianesa: el calderí Lluís Cerarols (que coordina el grup) i la castellercolenca Anna Fornells. A continuació tingué lloc el primer acte organitzat pel nou grup, una taula rodona sobre la nova *Gramàtica de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, en què participaren els lingüistes Joan Badia i Josep Rúaix (redactor de LA TOSCA). El debat fou moderat pel també redactor d'aquesta publicació Jau-me Clarà.

IX Trobada de 600 de Moià

El diumenge 21 de maig se celebrà la IX Trobada de 600 de Moià. Una concentració no competitiva d'una quarantena de cotxes que, després d'un bon esmorzar de forquilla i una passejada pel centre de la vila de Moià, feren cap a Calders, fins a arribar a Olost passant per Artés, Avinyó, Sant Feliu Sasserra i la Torre d'Oristà, per a arribar a dinar al santuari dels Munts. Durant el trajecte els participants pogueren visitar l'Espai Ro-

caguinarda, dedicat al bandoler català de finals del segle XVI, conegut amb el nom de «Perot lo lladre», una bona combinació d'oci i cultura.

Teatre

Els grup de teatre de l'Esplai de Gent Gran de Moià ha iniciat els primers «bolos» de l'obra recentment estrenada, *El malalt imaginari*, de Molière. El dia 7 de maig van ser a Oristà, a la sala polivalent, durant l'aplec de l'ermita de Sant Sebastià, i el dimecres 17 de maig al Centre Cívic del passeig d'Igualada dins els actes de la Primavera Gran 2017. Ambdós llocs amb èxit de públic i d'actuació.

Marià Viñas, recordat

Marià Viñas i Dordal (Moià, 1868 – Barcelona, 1954), germà del famós tenor Francesc Viñas, va ser un sacerdot, mestre de capella de la catedral barcelonina, organista i compositor. Doncs bé, el prop passat dia 7 d'bril, en un concert celebrat a l'església de Sant Felip Neri de la ciutat comtal, l'organista Bernat Ballbé va interpretar la seva peça organística «Veni, sponsa mea», que forma part del seu llibre *Siete emblemas marianos*, editat per la casa Boileau (Barcelona, sense data, però segurament de 1942) dins la seva «Biblioteca Orgánica», núm. 53. És una bona notícia que hom es recordi d'aquest moianès il·lustre, si bé eclipsat per la fama mundial del seu germà Francesc.

Premis

Xavier Juncosa ha guanyat el 14è Premi de Textos Teatral Vila de Gràcia, amb l'obra titulada *L'empestat*, una reflexió, en paraules de l'autor, «tal vegada trista, sobre la relació entre l'excés de talent i la societat que l'envolta: *bullying*».

Conferència a Castellcir

El diumenge 23 d'abril, Andrea Porcar va presentar, en una conferència a Caste-

llcir, el seu treball de recerca universitari sobre els pous de glaç d'aquest municipi. També es va poder visitar l'exposició que s'havia muntat als baixos de la Casa de

la Vila, a l'entrada de la qual s'ha instal·lat un plafó explicatiu d'aquest patrimoni arqueològic relacionat amb la indústria del fred.

PUBLICACIONS

Llibres i discos

Josep Girabal Guitart. *Paisatges geològics de la Catalunya Central: itineraris i visites pel Geoparc*

Sant Vicenç de Castellet: Farell, 2016. 142 pp.

Guia sobre els indrets d'interès geològic que formen part del Geoparc de la Catalunya Central, entre els quals hi ha els moianesos de les Coves del Toll, l'Estany, la rodalia de Santa Maria d'Oló, els forns de calç de Calders, la font de les Tàpies i el meandre abandonat del riu Calders (pp. 72-97).

Imma Llonch (text); Helena Portella (il·lustracions). *La Nàdia ja no s'amaga les llàgrimes*

Moià: edició privada, 2017. [32] pp.

Segon volum de la col·lecció «Els Marrecs de Montbrú», amb els quals l'autora del text, la moianesa Imma Llonch, idea històries inspirades en els seus nets i nebots.

Revistes

—**La Calderina**, núm. 14 (abril 2017), amb 40 pàgines d'informació sobre Calders.

—**El Clot**, núm. 159 (abril 2017), amb 24 pàgines d'informació sobre el poble de Monistrol de Calders.

—**La Crinca**, núm. 81 (març 2017), revista escolar de l'Escola Pia de Moià, amb 36 pàgines.

—**L'Esplai**, núm. 239 (maig 2017) i 238 (abril 2017), amb 4 pàgines sobre les activitats de l'Associació de Gent Gran de Moià.

—**Cavall Fort**, núm. 1315 (primera quinzena maig 2017), amb el poema «El

llamp i el tro», de Carles Riera.

—**Llengua Nacional**, núm. 98 (I trimestre 2017), que conté els articles: «Davant la GIEC: discerniment» i «Observacions personals sobre la GIEC», signats per Josep Rúaix i Vinyet, com també la ressenya de la *Gramàtica històrica de la llengua catalana*, de diversos autors, també signada pel mateix autor moianès. A més, conté l'article «Sobre les locucions prepositives “a títol (de)” i “a tall de”», signat per Carles Riera.

—**Serra d'Or**, maig 2017, amb l'article «Dos estudis sobre un llibre de l'any 1348», signat per Carles Riera.

Diaris

Regió7

13-4-2017

«Calders vol escalfar l'escola i la llar d'infants amb biomassa. Amb el projecte, l'ajuntament tindria coberts tots els edificis municipals». «El pressupost de Moià potencia el vessant social i centra la inversió en equipaments. L'any es va tancar amb un romanent positiu, però el pla de sanejament obliga a contenir despeses». «"La Ventafocs" dona el tret de sortida a Granera. Mireia Pintó dirigeix l'obertura del festival de Joventuts Musicals de Moià».

15-4-2017

«Mor un veí de Moià de 58 anys atropellat pel seu propi vehicle en desfrenar-se. El cotxe va atrapar l'home contra la paret després d'intentar-lo frenar des de l'exterior. Era el propietari del mas de l'Ocella». «Els Armats de Moià fan la seva desfilada tradicional. La capital del Moianès va contemplar dijous a la nit les evolucions del clàssic següent».

18-4-2017

«El bisbat ja treballa en la restauració del monestir de l'Estany, que acabarà pel juny. Es mantindrà tancat l'accés al recinte mentre durin les obres, per a les quals s'han invertit 300.000 euros».

19-4-2017

«Els micropobles reivindiquen més recursos i infraestructures des de l'Estany».

24-4-2017

«L'oficina mancomunada de serveis tècnics és un dels objectius del segon any del Moianès. Els responsables del Consell aprofiten l'aniversari per a explicar i apropar les funcions de l'ens als veïns».

29-4-2017

«El centre de drons de Moià exporta el seu coneixement a la universitat de Harvard. Enginyers de l'empresa fan dues conferències sobre el treball de teledetecció».

9-5-2017

«El Consell del Moianès ja gestionarà les competències escolars el curs vinent. Transport obligatori i servei de beques de menjador passaran per les mans del nou ens comarcal».

10-5-2017

«Redescobrint la figura de Néstor Almendros. Cineclub Manresa i l'Ajuntament de Calders homenatjaran aquest mes el cineasta en el vint-i-cinquè aniversari de la seva mort».

11-5-2017

«L'empresa Sosa compra l'antiga colònia Ga-

lobart per rehabilitar-la i traslladar-s'hi. La factoria moianesa portaria part de la producció al nucli fabril de Navarcles, que remodelarà».

13-5-2017

«Trobada dels descendents dels escultors Rubió de Moià a l'ermita de Castellfolit del Boix».

16-5-2017

«Castellterçol acull amb èxit la primera edició de la Fira de la Sostenibilitat». «Per a ser judoka professional necessites que la família t'avalii, tenim molt poques ajudes», entrevista a Carla Ubasart, moianesa subcampiona d'Espanya sènior en judo.

19-5-2017

«L'Ajuntament de Moià aprova el suport al manifest que reclama mesures al Calders. El consistori diu que ja s'han estat fent accions, com ara realitzar "totes les inspeccions necessàries"».

21-5-2017

«Calders reivindica el prestigiós cineasta Néstor Almendros com a fill adoptiu. El municipi recorda el director de fotografia, reconegut in-

ternacionalment, amb un acte d'homenatge». «La pel·lícula sobre la guerra civil al poble que sempre va quedar pendent. En l'acte es va mostrar el guió d'un film que Almendros tenia en ment, però que mai no va rodar».

EL PUNT AVUI+

10-4-2017

«"Volem obrir al poble la casa de Prat de la Riba", entrevista a Albert Obrero, regidor de Cultura de l'Ajuntament de Castellterçol».

18-4-2017

«Un alcalde "absolutíssim", entrevista a Maria Tarter, cap de l'oposició a l'Ajuntament de Moià».

2-5-2017

«L'ACA ha promès que farà la depuradora», entrevista a Eduard Sánchez, alcalde de Calders».

22-5-2017

«Moianès: La comarca agafa múscul amb el primer pressupost del Consell».

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Abril Eloisa López Chuquí, filla de Carlos Manuel i de Nancy Eloisa, dia 9 d'abril.

Victoria de Souza Perol, filla de Rodolfo i de Yésica, dia 12 d'abril.

Llúria Vilardell i Almirall, filla de Mireia, dia 6 de maig.

Èlia Soler Forcada, filla de Jordi i d'Anna, dia 12 de maig.

Defuncions

Maria Lluïsa Castañeda Fernández, de vuitanta-quatre anys, dia 13 d'abril.

María Josefa Ferrán Permanyer («Fefa»), de setanta anys, dia 22 d'abril, a Bar-

celona (però vinculada a Moià).

Francisco Coch Daví, de vuitanta-dos anys, dia 29 d'abril.

José Extremera González, de vuitanta-cinc anys, vidu de Julia González, dia 4 de maig.

Dolors Ferrer Sentias, de noranta-un anys, vídua de Joan Tarter, dia 11 de maig.

Matrimonis

Alexander Domínguez Negron, natural de l'Urugai i veí de Moià, amb Marikena Soledad González Viera, natural de l'Urugai i veïna de Moià, dia 6 de maig.

**CLÍNICA DENTAL
PUJOL**

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

NECROLÒGIQUES

Adéu a Dolors Ferrer, la Lola de Codinacs

Joan Roca

Dolors Ferrer i Sentias

El dia 11 de maig va morir Dolors Ferrer i Sentias, coneguda com la Lola de Codinacs, a l'edat de noranta-un anys. Havia nascut a la masia de Casamitjana, parròquia de Rodors, i s'havia casat amb Joan Tarter, d'una altra masia rodorenca, Codinacs, on va passar tota la seva vida laboral. En jubilar-se, van venir a viure a la vila de Moià. La Lola era una persona bona de veritat, molt pacient, amable, que exhalava goig interior i que era capaç de perdonar qualsevol ofensa. Va menar una vida exemplar, seguint l'exemple dels seus pares. Expresso el meu condol als seus germans, fills, néts i família tota. Al cel sia.

Traspàs d'un col·laborador

Carles Riera

El 16 de maig morí a Sabadell Ramon Arús i Molins a noranta-vuit anys d'edat (a.c.s.). La missa funeral se celebrà a la mateixa ciutat vallesana, concretament a la parròquia de la Trinitat, el dia 18. Estiue-

jant des de la seva tendra infància a Castellterçol havia col·laborat amb articles històrico-literaris en la nostra revista, un dels quals, concretament el titulat «L'assalt i incendi de la vila de Moià vist des de Castellterçol» (número de setembre del 1989), és recollit en el llibre de l'autor *Del Collet al coll de Mosca* (2009), que aplega els articles publicats en els programes de la Festa Major de Castellterçol (de 1970 a 2005) i alguns altres.

Adéu-siau, Mn. Joan Ollé

Josep Ruaix

El dia 21 de maig, en un hospital de Terrassa, va morir, a l'edat de setant-nou anys, Mn. Joan Ollé i Güell, que havia estat vicari de la parròquia de Santa Maria de Moià des del 18 de gener de 1967 (en què substituï Mn. Joan Cots) fins a l'octubre de 1969 (en què ja no fou substituït per cap vicari). Havia nascut a Santa Maria d'Oló el 18 de març de 1938 i havia rebut l'ordenació presbiteral el 30 de març de 1963. Exercí com a vicari a Santa Maria del Vilar (1963) i a Sant Pere de Torelló (1964). Després, com hem vist, a Moià.

Eixint de Moià, va ser vicari del Carme de Manresa, regent de Cabrianes (1975) i rector d'aquesta mateixa parròquia des de 1978 fins a l'actualitat. Durant anys va col·laborar simultàniament amb la parròquia de Crist Rei de Manresa. Era membre del Consell Presbiteral, en representació dels preveres de l'arxiprestat del Bages Nord, durant el present període (2014-2019). Li agradava molt el cant i la música i tenia un caràcter franc i planer. La missa exequial, presidida pel bisbe de Vic i concelebrada per nombrosos sacerdots, va tenir lloc a l'església parroquial de Sant Ramon de Cabrianes el dia 22 de maig a la tarda, amb la presència de molts familiars, amics i feligresos. Que Déu el tingui a la glòria.

VIDA! 2 de juny del 1954/25 de febrer del 2017

Josep Pladevall

Mari Ruiz

Dies enrere vaig iniciar un escrit per enviar a LA TOSCA amb la intenció de dir adéu a la meva esposa Mari Ruiz, però va quedar en un intent, i algun intent més va quedar pel camí.

Tenia clar que ho volia fer, però no era capaç d'aconseguir que les paraules adequades es fessin realitat sobre el full de paper. Per això he deixat passar el temps, esperant el moment en què fos més fàcil per a mi donar forma als pensaments i donar via lliure al cor.

Aquests últims dies he repassat i rellegit els últims números de LA TOSCA, sempre a les pàgines finals, «Moviments demogràfics, casaments, naixements i (malauradament) defuncions» per memoritzar els canvis familiars de molts moianesos. Entre ells, coneguts i amics de la Mari.

També algunes necrològiques, escrites amb molt d'amor, plenes de bons records i de desitjos de retrobament algun dia.

Llegir-les m'ha fet decidir a no parlar

del traspàs de la persona, sinó, més aviat, a parlar de VIDA.

Perquè això és el que ens ha quedat, el record de la VIDA (tota una vida per a mi), als qui vàrem poder viure al seu costat.

No puc ni sé explicar-vos el que significa per a mi la sort d'haver-la coneguda i haver pogut gaudir de la seva companyia.

L'alegria, el somriure, les ganes d'ajudar, de col·laborar, el compromís amb la família, amb els amics i companys, sense un no per repostat, i sempre a punt per a qualsevol feina que se li presentés al davant, amb els últims anys venent pa o diaris, o fent de mare de totes les nenes i nens que va cuidar, i sempre amb la responsabilitat per bandera.

La Cultura de la Dona, la Cabra d'Or, les catifes, els viatges a Lurdes de França a cuidar els malalts, les 24 Hores de Futbol Sala, la Plataforma, els Onzes de Setembre i més activitats que no recordo ara mateix. Amb amics a la canasta, al *country*, a les sevillanes, al ioga, al gimnàs, a...

Tot això era VIDA, per a ella i per a tots els que érem al seu costat. VIDA plena d'il·lusions i de ganes de col·laborar amb els altres. Per a mi, així era la Mari, una persona amb ganes il·limitades de donar el millor i d'estimar. I així l'hem de recordar i sentir per sempre.

Gràcies a tots els qui la vau conèixer i ajudar en el seu dia a dia, perquè sé que, com jo, la trobareu a faltar.

Adéu, Mari, fins aviat!

P.D.: T'estimo! T'estimem!

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N LONGITUD 2° 5' 44" ALTITUD 741 m

ABRIL 2014

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	17,5	5,8	11,6	4	4	2	SW	38,6	
De l'11 al 20	18,9	8,2	13,6	6	3	1	SW	6,4	
Del 21 al 30	15,1	5,0	10,0	6	1	3	SW	33,4	78,4

Va nevar el dia 27, sense arribar a prendre.

Les dades meteorològiques de Moia actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la pàgina web de Carles Illa i Casanova, MeteoMoia.cat. També es pot seguir al Twitter: @MeteoMoia, i al Facebook: Meteo.Moia.

MeteoMoia. MeteoMoia, el servei meteorològic de Carles Illa, disposa d'una nova càmera Axis Companion Bullet LE observant el cel. Les seves captures es van actualitzant cada deu minuts a la pàgina <http://www.elmoianes.net/meteodiari.html>, on també es recullen cada quinze minuts les dades de l'estació meteorològica i un enllaç a la predicció municipal del Servei Meteorològic de Catalunya.

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **13 de juliol**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

Sopa de lletres: AIXADELL, ARPELLES, ÀRPIES, DALLA, ESCLOPET, FANGA, MAGALL, PALÓ, PERPAL, PUNTONA, RAMPÍ, VOLANT.

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
 Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / *Metge - Estomatòleg*

Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moia - Tel. 93 820 81 28